

náš vidiek 1

HLASY A OHLASY SLOVENSKEHO VIDIEKA

Z obsahu:

- > **Súťaž O ľudoch s ľudmi – Cena za podporu...**
- > **Zelená pre mladých a začínajúcich podnikateľov**
- > **Integrované materské centrá na vidieku**

Prišla neskorá zima...

Už sme mysleli, že ani nepríde... Pomýlená príroda i ľudia sa obzerali a márne sa snažili pochopiť, čo sa vlastne deje... a choroby začali prekvitať, naozaj sa im darilo. Nielen lekárne a čakárne doktorov sa plnili, ale aj na poliach, lúčkach a v lesoch sa rozmnožila všelijaká chamraď, že až vyorávať bolo treba.

Napokon predsa len prišla – zaľúčkala, ochladila, nasypala snehu – obielila

celý svet. Napriek jej surovosti sa nám všetkým ulavilo – predsa je to tak, ako má byť a zákony fungujú.

Tak je to aj s nami, nie vždy všetko ide podľa zaužívaného plánu, ale našťastie správne veci si nájdú postupne aj správnu cestu. Inak povedané: „Dočkaj času ako hus klasu...”

Krásny a úspešný rok 2007 vám praje

Jela Tvrdoňová

VIDIECKA ORGANIZÁCIA
PRE KOMUNITNÉ AKTIVITY

VIDIECKY
PARLAMENT
NA
SLOVENSKU

- > **Závery IV. zasadnutia VIPA v Hefpe**

NÁVŠTEVA V MATERSKOM CENTRE SLNIEČKO V BREZNE
FOTO: MICHAELA HERETOVÁ

Úvodník

- Prišla neskorá zima... 1

Editorial

VOKA

- Súťaž O ľudoch s ľudmi – Cena za podporu miestnej demokracie 3
- Naša cesta k Cene za podporu miestnej demokracie 7
- Cesta k plnohodnotnému životu 9
- Florencia očami bačovej ženy 10
- Integrované materské centrá na vidieku rozbiehajú svoju činnosť 12
- Zelená pre mladých a začínajúcich podnikateľov 18
- Napísali o nás: Prevzaté z BB Žurnál 19
- Výmena skúseností na medzinárodnej úrovni 20

Stalo sa

- Krátko z VOKA 20
- Vidiecky parlament zasadal v Hefpe 21
- Závery IV. Zasadnutia Vidieckeho parlamentu 22

- Stručne z VIPA 23
- Dni vidieka v NR SR 25
- Strategické akčné plány rozvoja vidieka Banskobystrického kraja 26
- O Leadri v Tihany 29

Dokument

- Audity činnosti Vidieckeho parlamentu 31
- Audit úspešnosti Vidieckeho parlamentu – pohľad zvnútra 31
- Vonkajší audit úspešnosti Vidieckeho parlamentu 39

Príklady z vidieka

- Európska cena obnovy dediny 43
- Prístup Leader – inovatívny manažment integrovaného rozvoja vidieka a jeho podpora VÚC Nitra pre vidiecke oblasti kraja 44
- Mikroregión Hornád má viac zelene 47
- Oravania spoznávajú susedov 49
- Združenie Babia hora 49
- Občianske združenie ZUBOR v Zubrohlave 49
- Kapustnica pre všetkých 51

Vážení čitatelia,

po dlhšej prestávke beriete opäť do rúk časopis *Náš vidiek*. Hektická jeseň nám nedovolila venovať sa ďalšiemu číslu, a tak teraz, v jarnom období prinášame rozšírené vydanie – dvojčíslo časopisu.

Vo Vidieckom parlamente sa udiali významné udalosti – IV. zasadnutie VIPA, Dni vidieka v Slovenskej národnej rade, projekty... Ale VIPA aj hodnotila a robila zmeny.

Z rôznych príspevkov v časopise, či už ich dodala VIPA alebo VOKA, vidieť, že slovenský vidiek sa pripravuje na príchod prístupu Leader. Tento integrovaný nástroj rozvoja vidieka v mnohých prebúdza nádej na rovnomernejší a dynamickejší rozvoj vidieckych regiónov.

VOKA pre Vás pripravila prehľad diania v jednotlivých projektoch a programoch a spoločne Vám prinášame rôzne príklady a skúsenosti, ktoré Vás iste budú inšpirovať v tomto roku.

Verím, že si opäť nájdete mnoho zaujímavého čítania.

Michaela Heretová

Súťaž O ľudoch s ľuďmi – Cena za podporu miestnej demokracie

Michaela Heretová

VOKA vyhlásila súťaž O ľudoch s ľuďmi v júni roku 2006 na podnet CpKP (Centrum pro komunitní práci) z Českej republiky. CpKP organizovalo v roku 2006 už štvrtý ročník národnej súťaže, kde zástupcovia verejnej správy súťažili o najlepšie procesy zapojenia verejnosti do rozvoja obcí, miest a krajov. Úspech a popularita súťaže sa zväčšujú. Partnermi sú Ministerstvo vnútra ČR, Ministerstvo životného prostredia ČR a týždeň Verejná správa. Ambíciou organizátorov v ČR je súťaž rozšíriť v rámci EÚ.

V roku 2006 sa súťaž O ľudoch s ľuďmi – Cena za podporu miestnej demokracie spopularizovala aj v Maďarsku a v Poľsku. Zaujímavé projekty z týchto krajín a víťazný projekt národného kola v Slovenskej republike boli prezentované v decembri na konferencii v Prahe, čím súťaž získala medzinárodný charakter.

Cena za podporu miestnej demokracie

udeľovaná v súťaži O ľudoch s ľuďmi je ocenenie za zavádzanie a uplatňovanie takých metód a procesov v praxi, ktoré motivujú občanov zaujímať sa o veci verejné, podieľať sa na rozhodovaní a vytvárať aktívnu občiansku spoločnosť.

Do súťaže sa môžu prihlásiť obce, mestá, mestské časti, mikroregióny, krajské samosprávy a inštitúcie štátnej správy a samosprávy, ktoré zorganizovali účasť občanov v rozvoji obce alebo regiónu a prispeli tak k zvýšeniu ich podielu na rozhodovaní.

Ako prebiehala súťaž na Slovensku

Na podnet organizácie VOKA vznikla partnerská radiaca skupina, ktorá bola vytvorená z týchto členov: Nadácia Ekopolis, Peter Medved', UNDP, Milan Chrenko, Obecné noviny, Bohumil Olach, Inštitút pre verejnú správu, Stanislav konečný, Ministerstvo životného prostredia SR, Jozef Gregor, VOKA, Jela Tvrdoňová, Katarína Kubiňáková, Michaela Heretová.

V apríli sa stretla radiaca skupina v IVS v Bratislave, kde pripravila definitívne znenie pravidiel súťaže, formulár prihlášky, časový harmonogram súťaže a ostatné organizačné náležitosti. V máji bolo vytvorené logo súťaže pre Slovenskú republiku. V júni bola vyhlásená súťaž O ľudoch s ľuďmi – Cena za podporu miestnej demokracie. Propozície a prihlášku priniesli Obecné noviny a časopis Náš vidiek, následne pripravila STV vstup a reláciu v regionálnom vysielaní. Niekoľkokrát bola súťaž propagovaná aj v Slovenskom rozhlase (rádio Regina, správy Slovenského rozhlasu). V júli v živom vysielaní Rádia Lumen sa konal hodinový rozhovor s M. Heretovou o tejto súťaži.

Začiatkom septembra sa uskutočnila tlačová beseda v Bratislave, aby sa verejnosti pripomenuli pravidlá súťaže, podmienky pre prihlásenie sa a termín uzávierky: 18. september 2006.

Do súťaže bolo prihlásených 23 projektov z 20 obcí (porota žiaden nevylúčila). Do poroty boli prizvaní zástupcovia všetkých partnerov, pre zaneprázdnenosť však všetci neprijali účasť.

VOKA nenominovala svojho zástupcu. Oslovila ZMOS, samosprávne kraje a starostov obcí, ktorí umožňujú občanom participovať na veciach verejných.

V novembri projekty hodnotila porota v zložení: Peter Medved' (Ekopolis), Milan Chrenko (UNDP), Pavel Bendík (strosta obce Hrušov), Jaroslav Berčík (strosta obce Michalová), Porota sa zhodla na piatich projektoch, ktoré boli nominované na ocenenie. Pavel Bendík, Jaroslav Berčík a Michaela Heretová navštívili obce nominovaných projektov, aby projekty hodnotili na mieste, porovnali mieru občianskej participácie a rozhodli o konečnom poradí:

Podbranč	Hrad Branč – dedičstvo rozvoja – Čestné uznanie
Herľany	Zriadenie detského ihriska – zóny oddychu a hier – Čestné uznanie
Dravce	Spoločne dokážeme viac – 3. miesto
Malacky	Sprevádzkovanie Klientskej kancelárie na Mestskom úrade v Malackách – 2. miesto
Žilina	Literárny parčík – miesto stretávania sa širokej komunity – 1. miesto

Výsledky súťaže boli slávnostne vyhlásené v Bratislave 5. decembra 2006. Slávnostné vyhlásenie výsledkov súťaže sa uskutočnilo v priestoroch IVS. Ocenené projekty na prvých troch miestach získali vecné ceny, ktoré do súťaže venovali: VOKA, Nadácia Ekopolis, Dexia banka, a. s., Gamo, a. s., informačné technológie, Hotel Lomnístá v Jasení. Víťazný projekt reprezentoval Slovensko 7. decembra na konferencii a vyhlásení výsledkov súťaže O ľidech s ľuďmi v Prahe, v Českej republike, kde súťaž vyhlasuje CpkP (Centrum pro komunitní práci).

Zorganizovaním 1. ročníka súťaže O ľudoch s ľuďmi sme umožnili samosprávam, ale aj iným organizáciám prezentovať ich metódy zapájania verejnosti do rozhodovania o veciach verejných a podarilo sa nám položiť základy dlhodobej medzinárodnej spolupráce, pretože v súťaži pokračujeme aj v tomto roku v spolupráci s organizáciami v Českej, Maďarskej a Poľskej republike.

Čo skrývajú ocenené projekty

Hrad Branč – dedičstvo rozvoja/

Čestné uznanie

Obec Podbranč propaguje dominantu myjavského regiónu a rôznymi aktivitami motivuje občanov k podpore služieb v cestovnom ruchu, ktoré sa viažu na hrad Branč, pretože je dôležité, aby si miestni obyvatelia uvedomili, že dnešné investície do tejto historickej pamiatky v budúcnosti prinesú nemalé finančné zdroje pre obec, ale aj pre okolitý región.

Zriadenie detského ihriska – zóny

oddychu a hier/Čestné uznanie

Obec Herľany, známa studeným gejzírom, žije aktívnym komunitným životom. V tejto malej obci neďaleko Košíc občania spoločne brigádujú na úprave verejných priestorov, či pripravujú kultúrne podujatia. Keď pripomienkovali návrh územnej plánovacej dokumentácie (ÚPD), rozhodli, že v centre obce, nechcú mať muštáreň, ale zelné priestranstvo v blízkosti obchodu a obecného úradu chcú využiť na detské ihrisko. Obec poskytla financie na zakúpenie plastových častí hojdačiek a šmykaliiek, občania sponzorsky získali drevo a železo a svojpomocne vybudovali nielen toto detské ihrisko, ale vzniklo aj druhé – v blízkosti gejzíra.

Spoločne dokážeme viac/3. miesto

(kolekcia kníh a spomienkových predmetov od organizácie VOKA a Nadácie Ekopolis, USB kľúč).

V obci Dravce, nachádzajúcej sa východne od Popradu, pociťovali nedostatočný záujem o dianie v nej práve u mladých ľudí. Prejavovalo sa to aj minimálnou účasťou mládeže vo voľbách. Časť mladých ľudí malo záujem zriaďovať si svoj klub, potrebovali priestor od obce, ale nepochodili u obecného zastupiteľstva. S podporou starostky abolvovali rôzne typy vzdelávania (komunikácia, písanie projektov...) Dnes majú svoj klub – vedeli predstúpiť pred poslancov a argumentovať. Zvýšila sa účasť v komunálnych voľbách takmer o 100 % v tejto vekovej kategórii, mladí ľudia ľahšie nachádzajú prácu a venujú sa komunitným aktivitám v obci.

Sprevádzkovanie Klientskej kancelárie na Mestskom úrade v Malackách/2. miesto

(Dvojdnový pobyt pre mestské zastupiteľstvo v hoteli Lomnista v Jasení + vzdelávanie od VOKA)

Mesto Malacky v juhozápadnej časti Slovenska robí veľa pre dobrú komunikáciu so svojimi občanmi. Výsledkom je aj ocenený projekt. Pred otvorením klientskej kancelárie na mestskom úrade jej služby pripomienkovali občania, mali možnosť prejavovať aj želanie, aby jej zamestnanci nosili rovnošaty vo farbách mesta. Klientská kancelária je otvorená každý deň, nachádza sa tu informačná recepcia a pracovníci, ktorí prešli rôznym vzdelávaním a výcvikom poradia a pomôžu svojim spoľobčanom pri podávaní žiadostí, pri riešení problémov, alebo pri uvádzaní do praxe ich postrehov a nápadov na zlepšenie života v meste.

Literárny parčík – miesto stretávania sa širokej komunity/1. miesto

(ručne vyrobené drevené kreslo pre vífaza od banky Dexia a. s. a VOKA, výber kance-

RUČNE VYROBENÉ DREVENÉ KRESLO PRE VÍŤAZA
OD BANKY DEXIA, A. S. A VOKA
FOTO: ARCHÍV REDAKCIE

lárskej a výpočtovej techniky od GAMO, a. s., informačné technológie z Banskej Bystrice, reprezentácia Slovenska na medzinárodnej konferencii v Prahe)

Žilinský samosprávny kraj je zriaďovateľom Žilinskej knižnice v tomto meste. Podporil nápad zamestnancov, čitateľov a priaznivcov tejto knižnice vytvoriť v panelákovom vnútrobloku v jej susedstve Literárny parčík. V nemalej miere prispelo i mesto k jeho realizácii. Najprv sa robili prieskumy medzi čitateľmi, ako by mal parčík vyzerieť, čo by mal ponúkať. Anketa sa uskutočnila aj medzi obyvateľmi panelákov – niektorí sa stavali k tomuto projektu odmietavo, ale dnes pomáhajú pri údržbe a ochrane parčíka. Rôzne tvorivé dielne, kde vzikali nákrasy a makety parčíka a následné výstavy priťahovali záujem občanov. Organizátori projektu postupne získali množstvo dobrovoľníkov, ktorí pracovali na tvorbe parčíka, ale aj umelcov a miestnych podnikateľov – darcov materiálov a techniky. Takto sa zrodilo v Žiline zaujímavé dielo práve rozhodnutím a pracov občanov, ktoré má pre nich veľmi veľkú (nie finančnú) hodnotu, pretože sa tu rodili aj vzťahy a priateľstvá.

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA V PRAHE, 7. 12. 2006,
JANA ELIÁŠOVÁ, PRACOVNIČKA ŽILINSKEJ KNIŽNICE
PREZENTUJE VÍŤAZNÝ PROJEKT SÚŤAŽE
O L'UĎOCH S L'UĎMI V SR
FOTO: MICHAELA HERETOVÁ

Naša cesta k Cene za podporu miestnej demokracie

Jana Eliášová

Získať Cenu za podporu miestnej demokracie, je pre Žilinskú knižnicu veľká pocta – podarilo sa nám obstať v silnej konkurencii miest a obcí, ktoré boli do tejto súťaže nominované a ktorých počiny, či aktivity si tiež zasluhujú pozornosť a obdiv nás všetkých. Mali totiž spoločného menovateľa – boli ústretové voči ľuďom.

Za prvé miesto si Žilinská knižnica okrem nefinančného daru na výber výpočtovej techniky odniesla i hodnotné drevené kreslo z masívneho buku, ktoré už dostalo svoje čestné miesto v spoločenskej miestnosti Žilinskej knižnice a sedia v ňom hostia na podujatiach knižnice. Kreslo slúži predovšetkým pre radosť detí a bude v ňom určite sedieť i detský „kráľ čitateľov“, víťaz literárnej súťaže Tvoríme vlastnú knihu, či iných súťaží, ktoré pre deti pravidelne poriadame.

Žilinská knižnica mala možnosť prezentovať svoj projekt i na medzinárodnom podujatí takého významu, akým bolo 3. medzinárodné fórum o účasti verejnosti v rozhodovaní a o princípe partnerstva, ktoré sa konalo v pražskom Valdštejnskom paláci v decembri 2006.

I keď toto ocenenie sme dostali za zriadenie Literárneho parčíka, do ktorého sa naši knihovníci veľmi aktívne zapojili, veríme že je to cena i s ohľadom na službu Žilinskej knižnice v prospech verejnosti. Vo svojej činnosti knižnica podporuje formovanie osobnej,

národnej, kultúrnej a duchovnej identity občanov, najmä mladých ľudí a zabezpečuje prístup verejnosti ku kultúrnemu dedičstvu. Osobitnú pozornosť knižnica venuje sociálne a zdravotne znevýhodneným pri odstraňovaní informačných, sociálnych a kultúrnych bariér v ich integrácii do spoločnosti. Žilinská knižnica sa dlhé roky snaží o integráciu telesne, duševne i sociálne znevýhodnených občanov do spoločnosti. Pred niekoľkými rokmi sa stala 1. bezbariérovou kultúrnou inštitúciou v meste Žilina. V rámci chránených dielní knižnica zamestnáva občanov s telesným postihnutím, poskytuje zdarma prístup na internet pre nezamestnaných občanov Žiliny vo vymedzených hodinách, v roku 2006 sa stala 1. inštitúciou v Žilinskom samosprávnom kraji, ktorá vytvorila verejný prístupový bod na internet pre nevidiacich a slabozrakých občanov - zdarma. Už tradične je knižnica otvorená dokorán pre všetky deti, je miestom spoločných záujmových aktivít telesne, duševne i sociálne znevýhodnených detí a majoritnej skupiny detí. Predchádzanie negatívnym vplyvom na deti a mládež práve cestou kultúry je jednou z hlavných priorít knižnice.

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA V PRAHE, 7. 12. 2006
FOTO: MICHAELA HERETOVÁ

Ale vráťme sa naspäť k Literárnemu parčíku...

Myšlienka zriadiť parčík na Bernolákovej ulici v Žiline, skrásliť si svojpomocne prostredie, v ktorom žijeme, pracujeme, oddychujeme a trávim voľný čas vznikla v skupinke knihovníkov a priateľov Žilinskej knižnice i občanov z okolia tejto inštitúcie.

Skupina občanov z myšlienky vytvorila projekt, ktorý predložila do 1. grantového kola programu Nadácie Ekopolis v spolupráci s ČSOB s výstižným názvom Prie-Story – miesta, ktoré spájajú ľudí vo februári 2005. Projekt zriadenia parčíka našiel pochopenie a podporu i Žilinského samosprávneho kraja a Mesta Žilina.

Nosnou myšlienkou tohto programu bolo a je nielen nabádať občanov k úprave verejného priestranstva k úžitku všetkých, podporovať ich účasť na projekcii, plánovaní a spoločnej úprave priestorov v blízkosti ich obydli, ale i vytvárať miesta, ktoré budú tvoriť svoj príbeh a spájať ľudí. Projekt, ktorý v tomto grantovom kole uspel a ako jeden z piatich úspešných na celom Slovensku, sa začal realizovať v apríli 2005.

Projekt počas realizácie postupne prešiel cez fázu plánovania a pripomienkovania budúcej podoby parčíka budúcimi užívateľmi – čitateľmi, knihovníkmi i obyvateľmi okolia. Nový priestor vznikal v dialógu s verejnosťou, ktorá mohla svoje názory na budúci výzor a využitie parčíka vyjadriť na viacerých plánovacích stretnutiach alebo v ankete. Animácia navrhnutého priestoru, ktorá vychádzala z návr-

hov občanov, ako aj výsledky ankiet medzi občanmi, boli vystavené vo výklade Žilinskej knižnice a všetci záujemcovia sa mohli s nimi oboznámiť.

Výstavba parku sa začala na konci júna 2005 výkopmi pod parkové chodníky, pokračovala v lete svojpomocným osadením chodníkov a plochy pod letnou čítarňou.

Mesto Žilina prostredníctvom správcu mestskej zelene zrealizovalo kultiváciu priestranstva a výsadbu zelene. Úprava priestranstva bola zavŕšená osadením lavičiek a mobilného sedenia.

Literárny parčík vznikol spoluprácou tímu nadšených pracovníčok knižnice a množstva dobrovoľníkov z radov čitateľov knižnice a občanov okolia. Títo prispeli nielen svojim názorom, ale aj prácou. Ruku k dielu priložili i študenti a uční odborných škôl a učilišť v meste Žilina a nielen tí. Projekt zaujal i veľa súkromných firiem, ktorí pomohli, poradili, darovali...

Na projekte počas viac ako pol roka bolo odpracovaných 1 800 brigádnických hodín, hodnota nefinančného vkladu do projektu zo strany jeho realizátorov a donorov predstavovala viac ako 325 000 Sk.

Parčík sa stal miestom, ktorý spojil a veríme, že aj bude spájať ľudí, nadšencov pekných kníh a myšlienok. Knižnica sa viac otvorila ľuďom a Literárny parčík pofudštil predtým sivú, nevyužitú plochu medzi knižnicou a panelákmi na Bernolákovej ulici v Žiline.

Cesta k plnohodnotnému životu

Cesta k plnohodnotnému životu, dokončenie koncepcie sociálnej a ekonomickej integrácie rómskych etnických skupín v Banskobystrickom kraji – vytvorenie akčných plánov

Tento projekt bol v januári ukončený. Počas desaťmesačného trvania sa uskutočnil náročný terénny prieskum formou fokusových skupín v devätnástich lokalitách Banskobystrického kraja. Následne po ňom bol urobený inštitucionálny prieskum v kraji. V ňom sa zisťovalo, čo funguje, aké tu máme servisné organizácie, aká je vzájomná komunikácia medzi ustanovizňami, aké poskytujú informácie. Bola tiež spracovaná právna analýza, na základe ktorej dnes vieme aké informácie a akým spôsobom môžu inštitúcie poskytnúť tak, aby nebol porušený antidiskriminačný zákon, no aby údaje poslúžili na meranie vynaložených zdrojov a efektívnosti dosiahnutých výsledkov. V nemalej miere sú potrebné na to, aby poukázali na pozitívny posun, či stagnáciu v rómskych komunitách.

V záverečnej fáze boli prieskumy spracované vo forme auditov a štúdií. Na základe získaných dát, ale aj na základe práce pracovných skupín z roku 2005 sa v decembri stretli opäť členovia pracovných skupín v hoteli Lomnístá v Jasení, aby počas dvoch náročných dní pripravili akčné plány v deviatich strategických oblastiach (Vzdelávanie Rómov, Zamestnanosť Rómov, Budovanie ľudských kapacít, Bývanie a infraštruktúra, Vzájomné akceptovanie Rómov a majority, Zdravie a spôsob života Rómov, Udržateľná sieť inštitucionálnych kapacít, Prevencia protispoločenskej činnosti,

Kultúra a sebauvedomovanie Rómov), aktivity navzájom skoorinovali a pripravili definitívne verzie. V januári sa materiály pripravili pre tlač. Po odsúhlasení splnomocnenkyňou vlády SR pre rómske komunity Klárou Orgovánovou vyjde koncepcia a akčné plány v tlačenej podobe a na CD nosičoch k nim pribudnú aj uvedené audity a štúdie.

Výstupy projektu nájdete aj na webových stránkach VOKA, Regionálnych kanceláriách Úradu splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity v Banskej Bystrici a v Rimavskej Sobote, a tiež partnerov, ktorí sa na koncepcii podieľali: Regionálny úrad verejného zdravotníctva, Banská Bystrica, Krajský úrad Banská Bystrica, Banskobystrický samosprávny kraj, Krajské riaditeľstvo policajného zboru, Banská Bystrica, Priatelia Zeme – CEPA, Nadácia Ekopolis, Nadácia Škola dokorán, Komunitná nadácia Zdravé mesto, CVNO – Centrum vzdelávania neziskových organizácií, VIPA – Vidiecky parlament, Krajská rozvojová agentúra, Banská Bystrica, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Banská Bystrica, Fond sociálneho rozvoja, Krajský školský úrad, Banská Bystrica, Krajský stavebný úrad, Banská Bystrica, Metodické poradenské centrum, Metodicko – pedagogické centrum, Banská Bystrica, PDCS – Centrum prevencie a riešenia konfliktov, Bratislava

TVORBA AKČNÝCH PLÁNOV V JASENI
FOTO: KATARÍNA KUBIŇÁKOVÁ

Florescia

očami bačovej ženy

... 1c *V dňoch 9. a 10. novembra sa vo Florencii konalo stretnutie v rámci programu Building Bridges – Budovanie mostov.*

Ja som sa na ňom zúčastnila ako farmárka a ako prevádzkovateľka agroturistiky hovoriaca po anglicky, čo je, mimochodom, dosť nedostatkový tovar na Slovensku. Bolo to stretnutie koordinátorov a farmárov zo štátov, v ktorých tento projekt prebieha. Hlavným realizátorom projektu je Islandská poľnohospodárska univerzita so sídlom v Hvanneyri a partermi sú organizácie (MVO alebo komerčné či univerzity) z Nemecka, Dánska, Česka, Slovenska a Talianska. Projekt vznikol preto, lebo na Islande si (zrazu) uvedomili, aký veľký potenciál sa skrýva na vidieku a to v žien, ktoré pracujú na farme. Preto s veľkým optimizmom prizvali do projektu aj ostatné štáty a úlohou projektu je pomôcť ženám farmárkam na vidieku, konkrétne vzdelávaním cez internet.

Program vychádza z toho, že ženy farmárky vedia úžasne veľa o práci na farme, vedia sa starať dobre o zvieratá, ale nevedia toho veľa o marketingu, teda o tom, ako čo najlepšie predáť svoje výrobky. Druhá vec je, že tento projekt má ukázať ženám, ako výrobkom dať pridanú hodnotu, teda ako za menej peňazí a námahy získať čo najviac peňazí z predaja výrobkov. Napríklad ak svoj výrobok zabalím, alebo vyúdim, jeho cena zaujímavo stúpne.

Bolo neuveriteľne zaujímavé, s akým nadšením rozprávala hlavná koordinátorka projektu z Islandu o obrovskom potenciáli žien na vidieku, aké sú inovatívne ako sa púšťajú do problémov a bravúrne ich riešia. Myslím, že v tomto

sme na Slovensku trochu pozadu. Samozrejme, že naše ženy sú rovnako šikovné a vedia toho naozaj veľa o farmárčení, no všetko sa u nás odohráva pod patronátom mužov. Veď koľko je na Slovenku zaregistrovaných SHR (samostane hospodáriacich roľníkov) – žien? Väčšinou sú to muži, ale v skutočnosti si prácu na farme delia so ženami. A potom, samozrejme, dosiahnuté výsledky patria tiež mužom, a ženy sa len usmievajú pod fúzy, lebo len ony vedia, kto má na tom skutočne zásluhu.

Ďalšia vec je, že napr. na Islande a v Dánsku sú ženy aktívne minimálne do 80-tych rokov. S radosťou a samozrejmosťou sa vzdelávajú a skúmajú, ako by svoju firmu ešte dokázali zveľadiť. Napríklad na Islande prebiehal aj kurz pre ženy farmárky v riadení traktora. Ako by to bolo u nás? Muži by nám schovávali kľúče, len nech tá moja do traktora nesaďá, veď ma chlapi v dedine vysmejú...

No a najzaujímavejšia vec na tomto projekte je, že sa automaticky ráta, že farmárky pracujú na počítači a denne hľadajú informácie na internete. Ako postranná úloha v projekte je, že ženy sa len tak medzi dojením preklikajú cez rôzne medzinárodné organizácie, vyplnia niekoľko formulárov na internete a sťahujú si informácie o farmárskych novinkách. V žiadnom prípade nechcem tento projekt znevažovať, určite je to veľmi potrebné, marketing je základom dobrého podniku a ja osobne môžem potvrdiť, že ako som si dala zaviesť internet, moja agroturistika začala omnoho rýchlejšie prosperovať. Predávať služby alebo výrobky cez internet je niekoľkonásobne lacnejšie, jednoduchšie a účinnejšie. Len na Slovensku najprv treba dorobiť telekomunikačné siete, aby sa mohli všetky farmárky pripojiť na internet a potom urobiť ešte niekoľko projektov, aby sa práca na PC a na internete stala pre nás samozrejmosťou.

Je tiež pravda, že v západnej Európe vedia výsledky tak krásne, nadšene prezentovať, že človek by si ani nevšimol, že my na Slovensku sme to už dávno dokázali, ale naša prehnaná skromnosť nám nedovoľí sa o tom zmieniť, pripadá nám to samozrejmé.

Pre mňa ako ženu z dediny, bolo aj tak najzaujímavejšie stretnutie s farmárkami. Boli tam ženy z Talianska, jedna mala napr. stopäťdesiat kráv a druhá sto oviec. Z Islandu tam boli hlavne chovateľky oviec. Navštívili sme aj tradičné farmy v Taliansku. Tam ma prekvapilo, ako veľmi sa sťažovali na byrokráciu, ktorú im tam už prinieslo členstvo v EÚ. A samozrejme aj samotné farmy už boli poznačené EÚ, lebo miesto tradičných priestorov, sme videli vykachličkovanú miestnosť plnú obrovských antikorových nádob, kde sa pripravovali marmelády a dokonca ani med sa tam už nemôže predávať len tak „mírnix dirnix“, ale musia ho zohriať na určitú teplotu, aby sa náhodou nepokazil. To bolo pre mňa sklamanie. Myslela som si, že taký sebavedomý národ ako Taliani, sa predsa len nejako zariadi, aby mohol aspoň vidiek ostať tradičný, trebárs aj s nálepkou muzeálna farma, ale nedá sa to. Čo bude potom o pár rokov na Slovensku? Kam pôjdu salaše, pálenky, lokše, budeme si ich môcť kúpiť len v plastikových nádobách v supermarketoch? Alebo ak ich budeme predávať na mieste, teda akože tradične, budeme musieť vo dvore najprv postaviť antikorovú továreň?

Dúfajme, že kým sa k nám tento úžasný pokrok dostane, bude to ešte dlho trvať a za ten čas si európske autority uvedomia, že tradície sú dôležitejšie ako uniformná a 100 % sterilná Európa.

Katarína Turáková
salasrabcice@stonline.sk

NA FARMĚ A U UBYTOVATELOV V SEVERNĚJ ČÁSTI FLORENCIE. Z DOMA PESTOVANÝCH JEDLÝCH GAŠTANOV MELÚ MÚKU A Z NEJ PEČÚ CHUTNÉ PERNÍČKY.

POČAS WORKSHOPU V PRÍPADĚ STRETNUTIA ZÚČASTNILO SA HO CCA 35 ŽIEN FARMÁROK Z OKOLIA FLORENCIE. DISKUTOVALO SA NA TÉMU BUDUCNOSŤ TRADIČNÝCH FARIEM

ÚČASTNÍCI PROJEKTU – STRETNUTIE NA FARMĚ NA SEVERE FLORENCIE. MAJITEĽKOU JE HOLANĎANKA, KTORÁ SA PREŠŤAHOVALA DO TALIANSKA KVÔLI TOMU, ŽE JEJ PRIPADALO JEDNODUCHŠIE PODNIKÁŤ PRAVE V TALIANSKU **FOTO NA STRANE: INGRID BERNÁTHOVÁ**

Integrované materské centrá na vidieku rozbiehajú svoju činnosť

Michaela Heretová

Projekt Integrované materské centrá na vidieku je orientovaný na pomoc ženám na materskej dovolenke a po materskej dovolenke (rómskym i nerómskym) v znevýhodnených oblastiach Banskobystrického samosprávneho kraja. Táto cieľová skupina je na vidieku obzvlášť ohrozená exklúziou nielen z pracovných vzťahov, ale následne aj zo sociálnych väzieb. Dlhší pobyt na materskej dovolenke a starostlivosť o deti znevýhodňuje ženy na trhu práce. Cieľom tohto projektu je vytvoriť prostredie – materské centrá – na stretávanie sa, komunikáciu a vzdelávanie žien. Projekt je spolufinancovaný Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Európskou úniou – ESF.

ODBORNÉ VZDELÁVANIE PRE PRACOVNÍČKY
INTEGROVANÝCH MATERSKÝCH CENTIER NA
VIDIEKU V JASENÍ

FOTO: MICHAELA HERETOVÁ

Materské centrá sú zriadené v piatich obciach (Heľpa, Hrachovo, Slovovenská Ľupča, Tisovec, Trnavá Hora) v Banskobystrickom kraji. Pracovníci vybraní pre materské centrá boli na jeseň špeciálne vyškolení počas desaťdňového kurzu. Nasledovali stretnutia v komunitách s budúcimi klientami centier, aby sa zostavili akčné plány na základe miestnych podmienok a potrieb. Pracovníčky centier spolu s mamičkami z obcí navštívili Materské centrum Slniečko v Brezne, aby si urobili predstavu, ako také materské centrum vyzerá a čo všetko je možné v ňom robiť. V decembri sa pracovníčky materských centier spolu so zástupcami organizácie VOKA zúčastnili exkurzie materského centra Tereza v Levoči a odborného seminára k ukončeniu projektu Žena – matka na ceste k úspechu.

Činnosť centier pozostáva zo vzdelávacích aktivít, motivačných stretnutí so ženami zo Sieťe vidieckych líderiek VOKA, karierna poradkyňa má vyhradené konzultačné hodiny, kde poskytuje kariérne poradenstvo individuálne, alebo pre skupinu. Bude možné samostatné štúdium literatúry, odborných publikácií, CD, užívanie PC, ovládanie internetu. Priestory materského centra budú slúžiť aj na individuálne stretávanie sa a vzájomnú komunikáciu rodičov, či starých rodičov a detí. Aktivity tohto charakteru zabezpečí VOKA počas šesťnásti mesiacov. Za fungovanie materských centier v ďalšom období sa zaručili vybraní partneri.

Vybavovanie materských centier v závere roka viazlo z viacerých dôvodov, ale na začiatku tohto roka sa veci vyriešili, a tak začalo zariaďovanie centier nábytkom, kobercami, technikou a ďalším vybavením.

Integrované materské centrá na vidieku postupne dostávajú svoje mená: Hrášok v Hrachove, Stonožka v Tisovci, Dúha v Heľpe,

Kľúčik v Slovenskej Ľupči, Pastelka v Trnavej Hore. Na stránkach časopisu sa budete stretávať s pestrú mozaikou slov a obrázkov z ich činnosti.

„Kľúčik“ v Slovenskej Ľupči

Zuzana Kováčová

Do projektu Integrované materské centrá na vidieku sme sa prihlásili do konca júla roku 2006, keď nám obecné zastupiteľstvo v Slovenskej Ľupči poskytlo priestory vhodné na vytvorenie MC. Po prehliadke priestorov sme obdržali kladnú odpoveď z OZ VOKA a na prelome septembra a októbra sme sa zúčastnili na niekoľkodňovom intenzívnom kurze v Jasení. Rozširovali sme si vedomosti z oblasti komunikácie, organizovania, opatrovateľstva detí a bezpečnosti práce.

Dňa 23. októbra 2006 sme pozvali ľupčianske mamy na stretnutie. Vysvetlili sme im ciele projektu: bezplatné vzdelávanie, kariérne poradenstvo, prístup k informáciám buď prostredníctvom internetu, alebo odbornej literatúry. Priblížili sme im aktivity OZ VOKA, ako organizácie podporujúcej rozvoj vidieka. Oboznámili sme ich s činnosťou ľupčianskeho MC (besedy s lekármi, kultúrne podujatia – vystúpenia detských folklórnych súborov, divadla, atď.) a vypočuli si ich požiadavky.

Na sklonku októbra sme navštívili MC Sniečko v Brezne. Spolu s ostatnými vedúcimi Integrovaných materských centier na vidieku a matkami z ostatných obcí sme obdivovali krásne vyzdobené priestory bývalej materskej školy.

Zástupkyňa vedúcej pani Monika Králiková nás bližšie oboznámila s fungovaním breznianskeho MC. Opatrovateľská služba pre deti je

zabezpečená v spolupráci s tunajším Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny. Pani Králiková, pôvodným povoláním zdravotná sestra, je koordinátorkou aktivačných prác. Ženy, ktoré takýmto spôsobom zamestnáva, si vyberá podľa vzdelania (napr. absolventky zdravotnej školy, alebo ženy, ktoré absolvovali rekvalifikačný kurz zameraný na opatrovateľstvo).

Keďže má mnoho skúseností so získavaním finančných prostriedkov zabezpečujúcich chod MC, vyzdvihla pred matkami pozitíva projektu. Nielenže im pomôže založiť MC v ich obci, a teda je pre ne maximálne dostupné, zariadi ho nevyhnutným nábytkom a počítačovým vybavením, no počas trvania projektu financuje aj jeho bežné výdavky (energie, upratovanie, údržba, nakupovanie kancelárskych potrieb, a iné). A vďaka tomu sú pre ne všetky služby centra bezplatné (kurzy, motivačné besedy, kariérne poradenstvo, internet, ako aj besedy s lekármi, atď.). No súčasne ich upozornila na to, že projekt trvá „len“ 16 mesiacov a od jeho začiatku je nutné uvažovať nad tým, ako sa budú zabezpečovať finančné prostriedky pre jeho ďalšie profesionálne fungovanie. Samozrejme tak, aby jeho služby nestagnovali, ale vyvíjali sa spolu s požiadavkami rodičov a detí. Jednou z možností je získavať financie buď prostredníctvom sponzorských príspevkov od

STRETNUTIE V SLOVENSKEJ ĽUPČI
FOTO: MÁRIA BERAXOVÁ

súkromných sponzorov, alebo obecného, či mestského zastupiteľstva. Ďalšou možnosťou sú vlastné komerčné aktivity centra a nezanebateľné sú aj vstupy do samotného centra, alebo na akcie, ktoré pripravuje.

Na záver zdôraznila význam dobrovoľníckej práce rodičov v každom MC. Ako sa vraví, každý by mal priložiť ruku k dielu, aby nielen dobre vyzeralo, ale aj fungovalo, no hlavne spĺňalo svoje ciele. Je na matkách, aké voľnočasové aktivity vymyslia pre deti (napr. tvorivé dielne, tanečné, pohybové aktivity, cvičenia a iné) a ako ich v spolupráci s MC zorganizujú (napr. veľké akcie na MDD, Mikuláša, či vinočnú kapustnicu). A na nich je aj ako si priestory MC spestria a spríjemnia tak, aby sa v ňom dobre cítili aj deti aj matky.

V novembri sme zorganizovali motivačnú besedu Ubytovávanie na súkromí a uskutočnili sme prvý z kurzov OZ VOKA Základy podnikania. Zúčastnili sa ho ženy nezamestnané, na materskej dovolenke, ale aj ženy, ktoré prácu síce majú, no chcú podnikáť. Privítali teda možnosť získať informácie z legislatívy, daňovníctva a účtovníctva (lektorka Ing. Oľga Kordovánerová) a marketingu (lektorka Ing. Zuzana Drímajová, Phd.). Kurz bol pre ne veľkým prínosom, čo všetky potvrdili vo vyhodnocovanom hárku lektoriiek. Navyše bol bezplatný a dostupný. Prekvapením pre ne boli i samotné lektorky: očakávali skôr nudne prednesený, naučený text. No kurz mal viac – menej štýl voľnej debaty, do ktorej sa každá zapojila konkrétnymi otázkami týkajúcimi sa jej, zatiaľ, fiktívnej firmy. A tak získali nielen adekvátne odpovede lektoriiek, ale aj laické rady ďalších účastníčok. Nadstavbový kurz Zakladám si podnik pripravujeme na koniec januára.

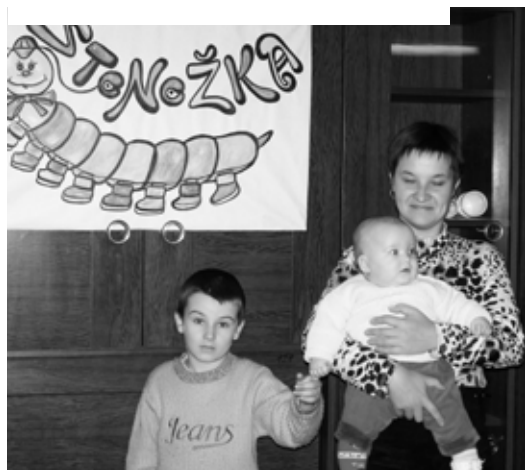
„Stonožka“ v Tisovci

Renata Dianišková

Stonožka má sto nôh a k nim pribudlo 90 detí, ktoré prišli spolu s rodičmi dňa 15. 12. 2006 privítať Mikuláša s čertom do MC Stonožka v Tisovci. Aj keď MC nebolo doteraz úplne zariadené, detičky sa tu cítili príjemne, pohrali sa s hračkami a dostali od Mikuláša malú sladkú odmenu. Čert musel síce počkať za dverami, lebo sa bál detského kriku, no napriek všetkému, v nás, ktorí v MC pracujeme, ešte stále doznieva dobrý pocit z toho, že MC bolo zaplnené tými, ktorým patrí. Deťom a ich rodičom. Pevne veríme, že Stonožka bude čo najskôr fungovať tak, aby potreby našich drobcov boli naplnené k ich spokojnosti. My môžeme len sľúbiť, že sa o to budeme snažiť a dúfame, že naša Stonožka nebude kráčať sama...

Absolvovali sme aj prvý kurz pre mamičky s názvom „Základy podnikania“. Zúčastnilo sa na ňom jedenásť žien. Aj v takýchto aktivitách bude MC pokračovať naďalej v novom roku.

STRETNUTIE V TISOVCI
FOTO: MICHAELA HERETOVÁ

Touto cestou chceme poďakovať pani riaditeľke MŠ – Julke Hodoňovej, ktorá nám ochotne a nezištne namaľovala krásnu farebnú stonožku na stenu.

Pastelka v Trnavej Hore

Branislava Beňová

Aktivitu a projekt organizácie VOKA privítali

naše mamy, ale i staré mamy s nadšením. Podarilo sa nám vytvoriť vlastný priestor pre viacgeneračné stretávanie, mať vlastnú strechu nad hlavou pre našu komunitu.

Tento víkend 12., 13. a 14. januára sme v našej Pastelke mali prvý kurz Základy podnikania. Bol zložený z dvoch častí s dvomi odborníčkami. V piatok bol viac menej motivačný, prečo začať, či vôbec začať, čo sa oplatí viac... Otázok bolo viac než dosť. Sobotu a nedeľu sme mali „ekonomickú“. Dozvedeli sme sa kam ísť, čo potrebujeme, čo je našou „podnikateľskou“ povinnosťou. Kurzu sa zúčastnili mamy, ženy s deťmi malými ale i tými už dospelými.

Posedeli sme si, spoznali sa navzájom a spomínali na to ako sme v októbri začínali. Kto pomohol maľovať, pohladili malé čielko Betky, ktorá si ho rozbila pri umývaní okien, zasmiali sme sa nad prvými výjazdami v požičiavani kobercov, stoličiek, stolov, ich umývaní, ďakovaním MC Mravenisku, ktoré darovalo zopár krabíc hračiek, našim deťom, ktoré sa

tiež s nejakými rozlúčili. Zasmiali sme sa nad elektrikárom, ktorý dva dni montoval zástrčky a dochádzal zo Žiaru nad Hronom do nášho materského centra a poniektorí nechápali, čo tam tak dlho robí.

Ako sa máme teraz? Máme steny krásne omaľované aj s obrázkami, teplo, vybavenú kuchynku chladničkou, mikrovlnkou, požičané stoličky – dúfame že nám ich nechajú, kým nebudeme mať vlastné, pár škatúl hračiek, krásny nový stan a veľa usmiatych detských tváričiek. Každý pondelok sa u nás stretávajú maminy len tak na kus reči, v utorok chceme rozbehnúť svojpomocné kadernícke služby s našou jednou budúcou podnikateľkou, v stredu sa u nás odborne radí v kariernom poradenstve, vo štvrtok máme šikovné rúčky pre detičky – už máme aj galériu výtvarných diel a v piatok sa chystáme na víkendové kurzy od organizácie VOKA.

MATERSKÉ CENTRUM PASTELKA V TRNAVEJ HORE
FOTO: BRANISLAVA BEŇOVÁ

Integrované materské centrum na vidieku otvára široké možnosti pre matku i dieťa, vytvára priestor pre komunitu a vzdelávanie. Veríme, že všetci čo nás navštívia a priložia ruku k dielu budú mať ten hrejivý pocit v srdci ako my všetci, čo sme už tú ruku priložili.

Deň v Levoči...

Mgr. Marcela Račáková

Dňa 12. 12. 2006 sa pracovníčky Integrovaných materských centier na vidieku spolu s manažérkou projektu Michaelou Heretovou – VOKA Banská Bystrica, asistentkou Máriou Beraovou a kariernou poradkyňou Mgr. Emíliou Lopusníkovou zúčastnili workshopu „Bodka za projektom ŽENA – MATKA NA CESTE K ÚSPECHU„ v Levoči.

Úvod dňa sme začali prehliadkou mesta, ktorá bola doplnená odborným výkladom. Návšteva cirkevného gymnázia v nás umocnila kráčanie históriou, ktorou na nás Levoča dýchlá. Potom nasledovala návšteva materského centra TEREZA, kde nás jeho podpredsedníčka Adriana Jurčišinová oboznámila s fungovaním a aktivitami centra, ale tiež s problémami, ktoré súvisia s jeho ďalšou existenciou.

Po obede sme sa všetci účastníci workshopu stretli v maličkom, ale veľmi útulnom divadle, kde nás privítala Ing. Andrea Hradiská, riaditeľka Centra prvého kontaktu v Levoči a tiež koordinátorka spomínaného projektu. Po úvodnom predstavení projektu, sa slova ujala Ing. Mariana Malecová – informátorka CPK Levoča, ktorá opísala svoju úlohu v tomto projekte. Slová pani Jurčišinovej o materskom centre TEREZA podložili svojimi skúsenosťami aj dve „maminy“ – návštevníčky centra.

Nasledovalo vystúpenie Michaely Hetretovej z VOKA, ktorá predstavila projekt Integrované materské centrá na vidieku.

Po krátkej diskusii a občerstvení program workshopu pokračoval ďalej podľa plánu, no my, pracovníčky integrovaných materských centier na vidieku, sme túto spoločnosť opustili, pretože nás čakala dlhá cesta domov v nepriaznivom počasi.

„Hrášok“ v Hrachove

Mgr. Marcela Račáková

V mesiaci november 2006 sa v materskom centre Hrášok stretli matky za účelom prípravy akcie Mikuláš pre svoje ratolesť. Matky si dohodli termín výzdoby priestorov. A tak 13. decembra prišli šikovné mamičky spolu so svojimi ratolesťami, aby si všetko pripravili na Mikuláša, ktorý mal prísť nasledujúci deň. Pracovníčky materského centra nakúpili sladkosti a ovocie do balíčkov, občerstvenie pre vzácných hostí a čakali...

14. decembra sa pred 17-tou hodinou začali zbierať deti so svojimi rodičmi. Vládlo napätie z očakávania príchodu Mikuláša. Príde aj čert? Táto otázka zostala nezodpovedaná. Aj keď trocha Mikuláš meškal, predsa prišiel. Pre deti bolo príjemné skonštatovanie, že miesto čerta prišla s Mikulášom Snehulienka. Hoci sa na úvod deti ostýchali, darčeky boli lákavé, a tak tento ostych deti rýchlo prekonal. Po rozdaní balíčkov nasledovala veselá zábava. Zabávali sa deti, rodičia, Mikuláš tancoval so Snehulienkou. Detičky pozabudli, že už aj do postieľok treba ísť, a tak veselú akciu museli ukončiť rodičia.

Tvorivá dielňa – Zdobenie medovníkov

Mgr. Marcela Račáková

Dňa 20. decembra usporiadalo OZ OZVENY v Hrachove akciu „Pokoj ľudom dobrej vôle“. Do tejto akcie sa zapojili aj matky na materskej dovolenke, návštevníčky materského centra Hrášok v Hrachove. Privítali perníkárku z neďalekého mesta, ktorá všetkým prítomným ženám predviedla prípravu zdobiaciej polevy i samotné zdobenie medovníkov.

Po teoretickej časti si každá účastníčka mohla vyskúšať aj praktickú časť – samotné zdobenie medovníkov. Ani pri tejto akcii nechýbala dobrá nálada a kopec zábavy.

„Dúha“ v Helpe

Andrea Čupková

Prostredníctvom projektu občianskeho združenia Vidiecka organizácia pre komunitné aktivity v Banskej Bystrici a za podpory Európskeho sociálneho fondu, sa v obci Hefpa zriadilo materské centrum, ktoré sa nachádza v areáli materskej škôlky. Dňa 12. októbra 2006 sme na obecnom úrade v Helpe zorganizovali stretnutie, na ktorom sa zúčastnilo 60 mladých ľudí, starosta obce Hefpa Jozef Fiľo a manažérka projektu Michaela Heretová. Účelom tohto stretnutia bolo oficiálne predstavenie materského centra a oboznámenie prítomných o jeho činnosti a o možnosti prispieť a realizovať sa v materskom centre, keďže v okolí Helpy sa žiadne podobné zariadenie, ktoré by umožnilo matkám na materskej dovolenke vyjsť zo sociálnej izolácie, nenachádza. Prítomní boli touto myšlienkou nadšení.

Posledný novembrový týždeň sa u nás konal kurz „Základy podnikania“, na ktorom sa zú-

častnilo 13 žien. Boli to ženy nielen z Helpy, ale aj z okolitých obcí. Dve z nich boli obyvateľky rómskeho pôvodu, čo je dôkazom toho, že aj Rómovia majú záujem rozširovať si svoje vedomosti. Ako novootvorený subjekt, ktorý ešte nemá veľa skúsenosti, sme veľmi rady prijali ponuku od obce, zúčastniť a zapojiť sa do akcie s názvom „MIKULÁŠ“, ktorá sa konala 5. 12. 2006 na námestí našej obce. Pred piatou hodinou sa to už na námestí hemžilo defúrencami, ktoré už netrpelivo čakali na Mikuláša. Mikuláš prišiel na koči plnom darčiekov spolu s anjelikom a čertom. Jeho prvé kroky viedli k veľkému stromčeku, ktorí sa s jeho príchodom rozžiaril a na tváričkách malých detí bol vidieť veľký údiv. Malí škôlkari si pre neho pripravili program plný pesničiek a básničiek, ktorým sa mu predstavili a tým mu chceli ukázať, že darčeky ktoré pre nich doniesol si zaslúžia. Po tomto nádhernom programe im Mikuláš porozdával množstvo darčiekov. Ženy z našej dediny upiekli buchty, pagáče a karpusňaniky, na ktorých si pochutnali i rodičia všetkých detí. Na záver, akoby toho nebolo ešte dosť, sa defúrence povozili na koči, ktorý ťahali koníky. Po krásnom večeri odchádzali deti plné zážitkov šťastné domov. Dúfame, že takýchto akcií bude ešte veľa a že aj mamičky budú vynaliezavé a prispejú svojimi nápadi.

... 18 Zelená pre mladých a začínajúcich podnikateľov

Katarína Kubiňáková

Od apríla 2006 realizuje VOKA, spoločne s poľskou nadáciou FDPA (Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa), za podpory Nadácie UNIDEA, UniCredit Foundation projekt Vidiecky rozvoj a mikropôžičky v Poľsku a na Slovensku. Okrem individuálnych aktivít, ktoré zastrešujú jednotliví partneri (VOKA, FDPA) sú plánované aj spoločné aktivity, ktoré prinášajú projektu nový rozmer. Jedno z takýchto spoločných stretnutí sa uskutočnilo koncom novembra 2006 v Krynici Gorskej, neďaleko mesta Nowz Sacz v Malopolskom vojvodstve.

V malebnom kúpeľnom mestečku sa po prvý krát stretli širšie projektové tímy z oboch strán. Organizáciu VOKA na stretnutí zastupovali Ing. Jela Tvrdoňová, riaditeľka organizácie, PhDr. Katarína Kubiňáková, manažérka projek-

tu, Ing. Katarína L'auková, mikropôžičková manažérka, Ing. Silvia Milová, kariérna poradkyňa pre okresy Žilina, Bytča, Kysucké Nové Mesto, Mgr. Mária Fedorová, kariérna poradkyňa pre okres Dolný Kubín, Mgr. Lenka Štrausová, kariérna poradkyňa pre okres Námestovo a Tvrdošín, Mgr. Emília Jányová-Lopušníková, kariérna poradkyňa pre severné okresy BBSK a Mgr. Ingrid Bernáthová.

Poľských partnerov zastupovala Malgorzata Stodulna, manažérka projektu z Warszawy, a lokálna manažérka projektu Malgorzata Mrowca, ako aj manažéri predchádzajúcich projektov realizovaných za podpory nadácie UNIDEA zo severných a severozápadných regiónov Poľska Malgorzata Kubiak (FDPA Polczyn Zdroj) a Czeslaw Cyerwik (FDPA Barlinek).

Okrem detailnejšieho zoznámenia sa s vybranými regiónmi projektu, mierou nezamestnanosti, situáciou mladých ľudí na oboch stranách hranice, sa diskutovalo aj o nástrojoch, ktoré boli účinné pri práci s mladými ľuďmi, pretože projekt je zameraný práve na mladých vo vekovej hranici 18 – 30 rokov.

Stretli sme sa aj s podporenými podnikateľmi a predstaviteľmi inštitúcií, ktoré na projekte participujú. Zaujímavosťou bolo, že majiteľka penziónu, v ktorom sme bývali a v ktorom prebiehalo stretnutie, bola sama podporená pôžičkou na rozšírenie aktivít svojho zariadenia.

Na záver stretnutia sa dohodol postup na spracovanie prieskumu, ktorý je spoločnou aktivitou v projekte a stanovil sa aj termín ďalšieho stretnutia, ktoré by sa malo konať na jar. Hostiteľom tohto stretnutia bude VOKA.

STRETNUTIE KONCOM NOVEMBRA 2006
V KRYNICI GORSKEJ V POĽSKU
FOTO: INGRID BERNÁTHOVÁ

22/11/2006

Napísali o nás: Prevzaté z BB Žurnál

Sancu uspieť už majú aj mladí podnikatelia

Banskobystrické občianske združenie známe pod skratkou VOKA (Vidiecka organizácia pre komunitné aktivity) v spolupráci s UNIDEA Foundation a Nadáciou pre rozvoj poľského poľnohospodárstva rozbehlo 18 mesačný interregionálny projekt Vidiecky rozvoj a mikropôžičky v Poľsku a na Slovensku. Jeho cieľom je znížiť nezamestnanosť mladých ľudí v severných okresoch Banskobystrického kraja a Žilinskom kraji podporou začínajúcich podnikateľov. Projekt sa začal realizovať v máji 2006 a potrvá do októbra 2007. Určený je pre absolventov strednej alebo vysokej školy, nezamestnaných a tých, ktorí poberajú podporu a majú ambície podnikáť, alebo začínajúcich podnikateľov. Druh alebo oblasť podnikania je neobmedzený.

Prostredníctvom tohto projektu budú začínajúcim mladým podnikateľom poskytnuté bez-

platné akreditované kurzy, poradenstvo, praxe a stáže na získanie potrebných zručností, ale aj pôžičky do 150-tisíc korún. O túto môžu požiadať mladí ľudia od 18 do 30 rokov, ktorí začínajú podnikáť alebo podnikajú kratšie ako 18 mesiacov. Minimálna výška pôžičky je 30-tisíc korún, maximálna 150-tisíc korún, lehota splatnosti je od pol roka do dvoch rokov.

Špecifikom mikropôžičky je, že uchádzači o ňu sa nemusia preukazovať nehnuteľnosťou či pravidelným finančným príjmom, keďže je určená pre spoločenské skupiny, ktoré ich nemajú. „Okrem vekového obmedzenia musia však uchádzači o mikroúver spĺňať ešte jednu podmienku. Tou je obhájenie vlastného podnikateľského zámeru. Po posúdení reálnosti zámeru mikropôžičkovou komisiou má uchádzač šancu na získanie finančného úveru,“ uviedla manažérka mikropôžičkového programu Katarína L'auková a zdôraznila, že všetci absolventi kurzov získajú zároveň certifikát, ktorý im umožní uchádzať sa o dotácie aj z Úradu práce. „Podmienkou je však záväzok, že budú minimálne dva roky podnikáť,“ dodala.

Im

Výmena skúseností na medzinárodnej úrovni

Katarína L'auková

Talianska spoločnosť Unidea – Unidea Credit Foundation organizovala 10. novembra 2006 vo Varšave medzinárodný seminár „Regionálna odlišnosť a lokálny rozvoj v Strednej a východnej Európe“.

V ekonomikách, kde v minulosti dominovalo centrálné plánovanie a veľké továrne fungujúce na princípe veľkosériovej výroby, lokálny rozvoj môže hrať významnú úlohu v reštrukturalizácii a revitalizácii ekonomiky. Rôzne lokálne inštitúcie, štátne, neziskové alebo súkromné, môžu podstatne napomôcť ekonomickému rastu a rozvoju, navýšeniu ľudských zdrojov, tvorbe pracovných miest, hlavne pre mladých ľudí, získaniu štartovacieho kapitálu pre podnikanie.

Aj to boli témy, o ktorých diskutovali zástupcovia rôznych organizácií z Poľska, Maďarska, Chorvátska, Rumunska, Bulharska, Česka a Slovenska.

Na konferencii sa za OZ VOKA sa zúčastnila Katarína L'auková – manažérka mikropožičkového programu.

Krátko z VOKA

Nové publikácie VOKA

V roku 2006 vydala Vidiecka organizácia pre komunitné aktivity niekoľko nových publikácií – odborných príručiek a učebníc k svojim akreditovaným kurzom. Tieto boli verejnosti predstavené 18. decembra na „krste“, ktorý sa uskutočnil popoludní vo Vedeckej knižnici v Banskej Bystrici. Všetko dobré a veľa úspechov počas „životnej cesty“ publikáciám poprial krstný otec Ing. Vladimír Brieda z BBSK z odboru Regionálneho rozvoja.

Všetko dobré!

Viac ako osem rokov pracovala pre ACDI/VOCA a neskôr pre VOKA Ingrid Bernáthová, naša milá kolegyňa a priateľka. V roku 2007 sa rozhodla zmeniť prácu, ale aj spôsob života. Z našej organizácie odišla začiatkom marca za prácou do Veľkej Británie. Aj keď nám veľmi chýba, želáme jej veľa šťastia, pevné zdravie a mnoho úspechov. Držíme palce!

STALO SA/Vidiecky parlament zasadal v Heľpe

Vidiecky parlament zasadal v Heľpe

Asi 80 zástupcov organizácií, obcí a podnikateľov pôsobiach na vidieku sa stretlo v dňoch 20. – 21. októbra v Heľpe na IV. Zasadnutí platformy Vidiecky parlament. Cieľom tohto širokého fóra bolo pomenovať problémy slovenského vidieka. Tie sa následne odrazia v advokačných prioritách OZ VIPA na najbližšie dva roky.

Podujatie sa nieslo v duchu motta „Buďme lídri v Leadri“. Práve program LEADER ako unikátny nástroj integrovaného rozvoja vidieckeho priestoru je veľkou šancou aj pre slovenský vidiek. Na Slovensku sa v súčasnosti formujú pravidlá jeho uplatnenia v novom programovacom období v rokoch 2007 – 2013. Preto účastníci pracovali v troch pracovných skupinách: v Heľpe účastníci v pracovnej skupine „Miestna samospráva“ hľadali odpovede na otázku, aká bude úloha miestnej samosprávy

ZÁBER NA PREDSEDNÍCKY STÔL NA ÚVOD ROKOVANIA **FOTO: IVAN RONČÁK**

POHĽAD NA PRÁCU SKUPINY MIESTNA SAMOSPRÁVA, KTORÁ ZASADALA V OBCI HEĽPA **FOTO: IVAN RONČÁK**

SKUPINA VIDIECKE MVO ROKOVALA V TELGÁRTE **FOTO: IVAN RONČÁK**

... 22

v programe LEADER. Úlohe vidieckych podnikateľov v tomto programe sa v Závadke nad Hronom venovala skupina „Vidiecki podnikatelia“. Pracovná skupina „Mimovládne neziskové organizácie“ pracovala v obci Telgárt.

IV. Zasadnutie VIPA otvoril starosta obce Heľpa Jozef Fillo, Ministerstvo pôdohospodárstva SR zastupoval generálny riaditeľ Sekcie medzinárodných záležitostí Ľubomír Miček. Banskobystrický samosprávny kraj zastupoval vedúci Oddelenia regionálneho rozvoja Úradu BBSK Miroslav Bancík, pozdrav prezidenta SR Ivana Gašparoviča tlmočil prítomným Boris Sopira z prezidentskej kancelárie.

VIDIECKI PODNIKATELIA DISKUTOVALI O SVOJEJ ÚLOHE V PROGRAME LEADER V OBCI ZÁVADKA NAD HRONOM **FOTO: IVAN RONČÁK**

Záver IV. Zasadnutia Vidieckeho parlamentu

Heľpa, 20. – 21. 10. 2006

zasadnutie

- a) prijalo za prioritu VIPA** na nasledujúce dvojročné obdobie presadzovanie presnej implementácie programu LEADER v zmysle nariadenia Rady Európy 1698/2005,
- b) sa obracia na vládu**, ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja, ministerstvo pôdohospodárstva a ministerstvo životného prostredia, aby prizývali VIPA ako reprezentanta vidieka a diskusii a tvorbe programových dokumentov k novému programovaciemu obdobiu, k formulovaniu dlhodobej koncepcie a smerovaniu trvaloudržateľného ekonomického oživenia vidieka a k tvorbe legislatívnych noriem,
- c) poveruje predsedníctvo VIPA:**
- uskutočniť audit úspešnosti doterajších cieľov VIPA od roku 2000 prostredníctvom zapojenia vonkajšieho, nezávislého subjektu,
 - zapracovať výstupy pracovných skupín a zasadnutia fóra do:
 1. stanoviska smerom k vláde a verejnosti,
 2. opatrení smerom do vnútra organizácie a smerom k členskej základni,
 - zlepšiť komunikáciu s partnermi,
 - vypracovať databázy partnerov na vidieku, expertov a neziskový sektor,
 - zlepšiť medializáciu aktivít VIPA,
 - zaviesť systém vzdelávania,
 - presadzovať, aby legislatívne prostredie pomáhalo k presnej implementácii programu „LEADER“,

- sledovať dlhodobý legislatívny program vlády, vytipovať, ktoré legislatívne opatrenia budú mať dopad na vidiek a pripraviť sa na jeho pripomienkovanie,
- vyhľadať partnerov k pripomienkovaniu legislatívnych noriem,
- uverejňovať na svojej webovej stránke pripomienky k zákonu, ktoré vypracujú dotknuté profesné subjekty, po elektronickej diskusii má Predsedníctvo VIPA mandát k vypracovaniu podporného stanoviska k danému materiálu,
- zorganizovať workshop s partnermi k legislatívnemu programu vlády SR na rok 2007,

d) vyzýva členov k vzájomnej spolupráci i smerom navonok na miestnej a regionálnej úrovni,

e) odporúča Predsedníctvu vypracovať časový harmonogram realizácie záverov zo IV. Zasadnutia VIPA.

Stručne z VIPA

Vidiecky parlament Žilinského kraja

v uplynulom období pomerne úspešne spolupracoval so Žilinským samosprávnym krajom na základe Dohody o spolupráci. Výsledkom spolupráce bolo spracovanie Akčného plánu rozvoja vidieka v ŽSK na roky 2004 – 2006. VIPA ZA mal záujem spracovať Program rozvoja vidieka, na čo sa však nepodarilo nájsť finančné zdroje. Po voľbách regionálnej samosprávy (november 2005) bolo zo strany VIPA ZA nevyhnutné nadviazať spoluprácu so ŽSK a pokračovať v práci na dokumentoch a hlavne na príprave území pre LEADER. Nebolo to však úplne bez problémov, ŽSK sa rozhodol pre svojho partnera v oblasti rozvoja vidieka niekoľko mesiacov a k rozhodnutiu došlo až po stretnutí rozhodujúcich aktérov regionálneho rozvoja – RRA v kraji a VIPA ZA v decembri 2006. Výsledkom dohovoru je Dohoda o spolupráci medzi ŽSK, RRA v kraji a VIPA ZA. Títo sa dohodli na spoločnom naplňaní globálneho cieľa Stratégie rozvoja vidieka Žilinského kraja: zvýšiť kvalitu života obyvateľov vidieka so zachovaním hodnôt krajiny, kultúrnych, prírodných a historických špecifik jeho regiónov (Horné Považie, Kysuce, Liptov, Orava a Turiec). Za týmto účelom spoločne spracovali Akčný plán rozvoja vidieka Žilinského kraja ako nástroj na koordináciu aktivít a efektívne využívanie finančných a prírodných zdrojov v prospech rozvoja vidieka v kraji. Predmetom dohody je spolupráca aktérov regionálneho rozvoja na naplňaní Akčného plánu rozvoja vidieka v Žilinskom kraji pre roky 2007 – 2009.

(Jana Mikušáková, predsedníčka VIPA ZA)

V dňoch 4. – 8. decembra 2006 navštívila Slovensko delegácia zástupcov výkonnej a zákonodarnej moci z Mongolska. Cieľom ich cesty v SR, ktorú organizovala Nadácia otvorenej spoločnosti NOS

V KRUPINE SA ZÁSTUPCOVIA MONGOLSKEJ DELEGÁCIE STRETLI S PRIMÁTOROM JÁNOM HAMBACHEROM **FOTO: ARCHÍV VIPA**

ÚVODNÉ STRETNUTIE PROJEKTOVÉHO TÍMU PROJEKTU „TEPA“ SA USKUTOČNILO V BANSKEJ BYSTRICI **FOTO: VLADIMÍRA PETRINCOVÁ**

– OSF bolo predstaviť mongolským hosťom procesné pravidlá a opatrenia zabezpečujúce transparentnosť rozhodovania na vládnej úrovni a sprostredkovať spôsoby a stratégie mimovládnych organizácií a záujmových skupín pri vstupe do rozhodovacích a legislatívnych procesov. Na pozvanie predsedníčky VIPA M. Behanovskej navštívili mesto Krupina a oblasť Hontu. Oboznámili sa s fungovaním slovenských samospráv (mesto Krupina (8 tis. ob.), obce Bzovik (1 000 ob.) a Lackov (118 ob.), tradičnou aj modernou stránkou života na slovenskom vidieku.
(ir)

V sídle OZ VIPA **v Banskej Bystrici sa v dňoch 18. – 19. januára 2007 uskutočnilo úvodné stretnutie projektového tímu projektu „TEPA – Visegrad-Slovenian-Swedish initiative in Training for European Partnership Animators“.** Cieľom projektuje vytvorenie spoločných osnov pre vzdelávanie a tréning vidieckych facilitátorov v nových členských krajinách EÚ. VIPA ako vedúci partner projektu zvolal zástupcov všetkých 9 partnerských organizácií zo šiestich krajín. Pri stopercentnej účasti boli prerokované všetky základné otázky: harmonogram, rozpočet, plán ďalších aktivít projektového tímu a obsah pripravovaného manuálu. Na neformálne večerné posedenie prišla účastníkov stretnutia pozdraviť aj predsedníčka VIPA Mária Behanovská.
(L. Hudák)

Dni vidieka v NR SR

Slávnostné otvorenie 5. ročníka Dní vidieka v NR SR sa konalo dňa 12. decembra 2006 vo výstavných priestoroch NR SR v západnom krídle Bratislavského hradu. Tento rok pod mottom „Buďme lídri v Leadri“. Podujatie otvorili svojimi príhovormi predseda Výboru NR SR pre pôdohospodárstvo, životné prostredie a ochranu prírody Ján Slabý, predsedníčka OZ VIPA Mária Behanovská, minister pôdohospodárstva Miroslav Jureňa a predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory (SPPK) Ivan Oravec.

Na podujatí sa svojimi panelmi prezentovali VIPA a R-VIPA v Nitrianskom, Trenčianskom, Banskobystrickom a Žilinskom kraji a VPA Východ. Okrem nich tiež partneri VIPA: SPPK, Zväz poľnohospodárskych družstiev a obchodných spoločností SR, Združenie vlastníkov pôdy a agropodnikateľov Slovenska a VOKA (so súťažou Vidiecka líderka organizovaného každoročne pri príležitosti Svetového dňa vidieckych žien).

O recepciu sa postaral VIPA v spolupráci s SPPK, NR VIPA a OZ Nádej v Uňatíne. Kultúrny program zabezpečila predsedníčka NR VIPA a členka predsedníctva OZ VIPA H. Valentová. Bol zameraný na ukážky piesní a zvykov tekovského regiónu (vystúpili Folklórna skupina VATRA z Tlmáča pod vedením RNDr. Urbanovej, FS Dolina z Čajkova pod vedením Ing. Selka; nápomocné bolo tiež Krajské osvetové stredisko v Nitre v osobe Mgr. Kamenskej). Ukážky šikovnosti vidieka predviedli Ľ. Bátorová – krasličiarica z Prievdze, Terézia Luciaková – paličkárka z Hontu (OZ Nádej v Uňatíne), pod vedením riaditeľa SOU poľnohospodársko-potravinárskeho z Banskej Bystrice Ing. P. Fiľa žiaci tejto školy

ukázali rôzne výrobky z cesta, z medu, vianočné ozdoby.

Na podujatí sa zúčastnilo viac ako 50 poslancov NR SR, ďalší pozvaní hostia sa ospravedlili. Všetkých hostí sme obdarovali paličkovanými slniečkami - logom VIPA. Okrem politikov, zástupcov podnikateľov (UniBanka a ďalší) a médií výstavné priestory privítali okolo 180 účastníkov, čo je veľký úspech VIPA. Moje poďakovanie patrí všetkým, ktorí sa podieľali na príprave tohto podujatia.

*Mária Behanovská,
predsedníčka OZ VIPA*

ZÁSTUPCOVIA FS DOLINA ODOVZDÁVAJÚ
MINISTROVI PÔDOHOSPODÁRSTVA M. JUREŇOVI
KROJOVANÚ BÁBIKU Z TEKOVA
FOTO: ARCHÍV VIPA

Strategické akčné plány rozvoja vidieka Banskobystrického kraja

V Banskobystrickom kraji sa v rámci prípravy na program LEADER spracovali v roku 2006 Strategické akčné plány rozvoja vidieka, ktorých cieľom bolo v prvom rade posúdiť súčasnú vybudovanú kapacitu na vidieku pre budúce formovanie miestnych akčných skupín a zároveň aj zadefinovať potreby a priority jednotlivých vidieckych regiónov. Vzhľadom k vysokej vnútroregionálnej diverzite Banskobystrického kraja, je jeho územie rozdelené na 4 homogénne subregióny – vidiecke regióny: Horný Hron, Tekov-Hont, Novohrad a Gemer-Malohont. Územie vidieckych regiónov je rozdelené z miestnych združení obcí – mikroregiónov. Spolu tieto vidiecke regióny pokrývajú územie celého kraja. Strategické akčné plány boli spracované pre každý vidiecky región zvlášť a osobitne pre celý kraj a pozostávajú z analytickej a strategickej časti.

Základnou stavebnou a mernou jednotkou pre analýzy boli mikroregióny, jediné doterajšie územné jednotky, v ktorých sa doteraz realizovala ako medziobecná, tak aj medzisektorová spolupráca v rozvoji vidieka a ktoré nadobudli konkrétne skúsenosti. Analýzy sa spracovávali interaktívnou metódou doplnenou o dotazníkový prieskum a terénny prieskum. V každom vidieckom regióne zriadil Vidiecky parlament Banskobystrického kraja **Impulzné centrum rozvoja vidieka**, ktoré si sformovalo pracovné skupiny z radov zástupcov mikroregiónov, ale aj občianskych združení, podnikateľov a odborníkov. Výsledky pracov-

ných skupín boli prejednávané na spoločných interaktívnych pracovných seminároch.

Audit mikroregiónov

V rámci auditu mikroregiónov boli zisťované základné údaje o mikroregiónoch (právna forma, sídlo, štatutár, kontakty, počet obcí, rozloha, počet obyvateľov, hustota obyvateľov), ale aj stav budovania inštitucionálnych a ľudských kapacít (vybavenie kancelárie, manažment, vyškolení ľudia, rozvojové dokumenty, podporné inštitúcie). Na základe uskutočneného podrobného prieskumu, boli mikroregióny, podľa stupňa ich pripravenosti, rozdelené do troch kategórií:

- a) realizujúce** – stretávajú sa pravidelne a systematicky riešia svoje úlohy, majú skúsenosti s plánovaním, s budovaním verejno-súkromného partnerstva, s realizáciou spoločných projektov – sú to hlavne tie, čo majú svojho stáleho manažéra. Z celkového počtu 54 mikroregiónov do tejto kategórie bolo zaradených len 14, teda 26 % všetkých mikroregiónov v kraji.
- b) plánujúce** – sem patria MR, ktoré sa nestretávajú pravidelne, majú skúsenosti s plánovaním rozvoja MR, manažérom je starosta, prípadne dobrovoľník, ale chýbajú im skúsenosti s partnerstvom a realizáciou spoločných projektov. Do tejto kategórie bolo zaradených 18 mikroregiónov – rovná tretina MR.
- c) spiace** – nefungujú, nestretávajú sa a sú bez manažéra, bez PHSR/stratégie rozvoja. Sem ich patrí najviac – až 22 mikroregiónov (40 %).

Realizujúce mikroregióny sú mikroregióny, ktoré sú potencionálne najpripravenejšie, aby mohli už prípadne implementovať rozvojové stratégie, alebo tvoriť jadrá budúcich MAS, žiadajúcich o implementáciu, ak si dopracujú rozvojové stratégie.

Plánujúce mikroregióny sa môžu pripravovať na podanie žiadostí pre budovanie MAS a spracovávanie rozvojových stratégií.

Spiace mikroregióny potrebujú prebudiť zvonku a dostať vonkajšiu podporu na mobilizáciu ich činnosti.

Problémová analýza

V rámci pracovných seminárov boli pracovnými skupinami v jednotlivých vidieckych regiónoch identifikované nasledovné hlavné problémy:

Vidiecky región	Identifikované hlavné problémy vidieckych regiónov			
GEMER – MALO-HONT	Nedostatok pracovných príležitostí a vysoká nezamestnanosť	Nerozvinutý cestovný ruch	Nízka vzdelanostná úroveň	Nezáujem ľudí o veci verejné
HORNÝ HRON	Nedostatok pracovných príležitostí - neprimerané podmienky pre rozvoj MaSP, slabá motivácia pre ľudí pre samozamestnanie sa	Nedostatočne využívaný potenciál pre rozvoj služieb v CR ako zdroja tvorby pracovných príležitostí	Nezáujem o zvyšovanie vzdelanostnej úrovne a získavanie nových zručností	Nedobudovaná základná infraštruktúra
TEKOV – HONT	Nezamestnanosť	Nerozvinutý cestovný ruch	Nedobudovaná infraštruktúra	Nevysporiadané vlastnícke vzťahy
NOVOHRAD	Vysoká nezamestnanosť	Nedobudovaná infraštruktúra	Nevyužitý potenciál pre CR, VT a AT	Ľudské zdroje a rómska problematika

Odporúčania pre formovanie MAS

Analýzy preukázali, že i napriek veľkým rozdielom v kvalite činnosti mikroregiónov a stavu ich kapacít a pripravenosti, sú mikroregióny jedinými stavebnými jednotkami, z ktorých by sa mali postupne formovať miestne akčné skupiny. Ide hlavne o prvú kategóriu – už dnes realizujúcich mikroregiónov, ktoré odvedli kus práce v endogénnom rozvoji vidieka, a preto by mala byť vytvorená možnosť, aby svoje skúsenosti a doterajšie úsilie mohli zhodnotiť v prístupe LEADER. Budovanie inštitucionálnych štruktúr miestnych akčných skupín na iných a úplne nových základoch, by prinášalo

KOMUNITNÝ PARK V OBCI ŽDAŇA, REGIONÁLNE ZDRUŽENIE OBCÍ HORNÁD
FOTO: ARCHÍV RZO HORNÁD

riziká pre efektívnu a účelnú implementáciu prístupu LEADER a zároveň by demotivovali tých, ktorí už vynaložili značné úsilie v doterajšej príprave na prístup LEADER a vybudovali si už aj potrebné ľudské a inštitucionálne kapacity.

Závery

Rozvoj vidieka je dlhodobá činnosť, tu nie je možné očakávať zázraky zo dňa na deň a preto je veľmi dôležité budovať trvalo udržateľné štruktúry založené na ostrovoch vitality. Každý kampaňovitý prístup prináša len nové a ďalšie problémy a odďaľuje systémové riešenia. Za najdôležitejšie podporné opatrenia v súvislosti s ekonomickým oživením vidieka a dôsledným uplatňovaním princípov LEADER možno považovať:

1. Podporu inštitucionálnej infraštruktúry

Posilnenie absorpčnej schopnosť vo využívaní nástrojov štrukturálnej pomoci je jednou z najdôležitejších potrieb vidieka. Ukázalo sa, že zriadenie Impulzných centier rozvoja vidieka v ostrovoch vitality v jednotlivých vidieckych regiónoch bol zo strany BB VIPA veľmi dobrý krok. Založili sa tak ohniská pre spoluprácu mikroregiónov, vzájomnú výmenu skúseností i súťaživosť, priblížili sa informácie a poradenstvo k vidieku a realizuje sa ľuďmi, ktorý tam žijú a ktorí na mieste získavali potrebné zručnosti a skúsenosti. Teraz je najdôležitejšou úlohou, aby podpora išla do týchto ohnísk a nie do nových štruktúr a aby sa postupne zahusťovala sieť impulzných centier o miestne podporné inštitúcie.

2. Zriadenie regionálneho podporného fondu pre rozvoja vidieka

Druhou najočakávanejšou formou podpory rozvoja vidieka v kraji je vytvorenie podporného nástroja pre spolufinancovanie a priebežné

prefinancovanie podporených projektov. Prvým krokom – už v roku 2007, by malo byť vytvorenie Zárodkového fondu pre overovanie a získavanie skúseností s implementáciou prístupu LEADER. Vo výhľadovom období – po roku 2009 by bolo potrebné v kraji vytvoriť aj fond na realizáciu implementácií rozvojových stratégií MAS. Regionálna podpora realizácie stratégií je dôležitá vzhľadom na relatívne malý objem národných zdrojov, ktoré budú k dispozícii v rámci osi 4 Plánu rozvoja vidieka na roky 2007 –2013.

*Ing. arch. Peter Rusnák,
Predseda Regionálnej rady BB VIPA a hlavný riešiteľ úlohy*

Pod Bánošom 80, 974 11 Banská Bystrica

*telefón:
048/4173450*

mobil: 0905 434 102

*e-mail: 7nobbvipa@mail.t-com.sk,
rusnakbb@naex.sk*

O Leadri v Tihany

Dnes som sa zúčastnila stretnutia, ktoré organizovalo Združenie obcí Horná Torysa. Požiadali ma, aby som niečo povedala o Leadri. Plná myšlienok, čo presne by som veľkej skupine starostov mala povedať, som si uvedomila, že každá skupina je iná, ale každá očakáva mnoho informácií, vďaka ktorým následne urobia vlastné rozhodnutie, či do toho Leadra pôjdu alebo nie.

Zvažovala som, že použijem pripravenú prezentáciu, ale už moje prvé slová zneli veľmi odborne. Potrebovala som vedieť, či tomu rozumejú, vzhľadom k tomu, že v sále pri prvých „slaidoch“ nastalo hrobové ticho. Ako na stretnutí starostov hovorí o Leadri, ktorého princípy sú založené na partnerstve, a to nielen zástupcov samospráv? Ako im predložiť fakt, že do celého diania prípravy územia je potrebné vtiahnuť aj ďalších aktérov a dať tak priestor aj podnikateľskému sektoru a mimovládny organizáciám, či jednoducho aktívnym ľuďom?!

A tak som sa rozhodla, že zvolím dialóg. Vypla som prezentáciu a začala hovoriť „ľudskejšie“ – aby som vysvetlila základné princípy prístupu LEADER. Inšpirovalo ma práve stretnutie v Tihani pri balatonskom jazere v Maďarsku, kde sa 13. – 17. novembra 2006 stretli na konferencii pod názvom „Program LEADER v nových členských štátoch Európskej únie“ zástupcovia miestnych akčných skupín (MAS) z nových aj starých členských štátov EÚ, aby si vymenili skúsenosti z implementácie programu LEADER. Jednotlivé témy konferencie boli uvedené panelistami veľmi dobre a nasledujúca diskusia bola intenzívna. Veľa času na diskusiu pri takom počte účastníkov nebolo, napriek tomu sa tu stretli experti a skúsení ľudia v rozvoji vidieka, ktorí vyslovili dôležité myšlienky.

Práve v podtému A s názvom **Ako konkrétne prostriedky a štruktúra MAS umožňujú aplikovať prístup LEADER**

ma zaujal odkaz: „Držte sa siedmich princípov prístupu LEADER!“ A tak som sa aj dnes snažila tieto princípy preniesť na komunitu starostov, ktorí o LEADRI počuli veľmi málo, či vôbec nie.

STRETNUTIE V TIHANI PRI BALATONSKOM JAZERE
V MAĎARSKU, KDE SA STRETLI ZÁSTUPCOVIA
MIESTNYCH AKČNÝCH SKUPÍN (MAS) Z NOVÝCH AJ
STARÝCH ČLENSKÝCH ŠTÁTOV EÚ
FOTO: MAREK ŠOLTÉS

Pripomeňme si teda sedem znakov prístupu LEADER, ktoré boli v Maďarsku prezentované:

- územný prístup – formulovanie stratégie miestneho rozvoja,
- miestna akčná skupina,
- prístup „zdola nahor“,
- inovácia,
- integrovaný prístup,
- vytváranie sietí a spolupráca medzi územiami,
- miestne možnosti financovania a riadenia.

Mňa však zaujali aj ďalšie odkazy, tentokrát z podtémy B „**Ako by mala MAS identifikovať potreby na vytvorenie územnej rozvojovej stratégie**“:

- pri zostavovaní MAS, ako aj pri vytváraní strategického rozvojového plánu je dôležité pozývať čím viac ľudí; koľko sa len dá,
- pri zostavovaní MAS – hľadajte ľudí s pozitívnym myslením a vôľou na dobrovoľnú prácu.

FOTO: MAREK ŠOLTÉS

Je naozaj dôležité spájať sa s ľuďmi, ktorí sú odhodlaní niečo zmeniť, ľudí, ktorí hľadajú riešenia mnohých problémov, ktoré sú pre vidiek špecifické. Je dôležité hľadať ľudí, ktorí majú otvorené srdca pre spoločný záujem a nie vždy očakávajú finančnú odmenu. Pretože len tak je možné urobiť veľké veci za málo peňazí.

Prijala som odkaz, **že mimovládne organizácie rozumejú duchu LEADER, avšak administratívne úrady nie**. Po dnešnom stretnutí však musím povedať, že porozumieť princípom LEADERa z hodinového stretnutia je naozaj ťažké, zvlášť keď systém riadenia a rozhodovania bol a stále je nastavený inak, teda zhora nadol. Tým aj myslenie väčšiny z nás je tomu, samozrejme, podriadené.

Pri dnešnom mojom stretnutí so starostami obcí som si uvedomila, že informovať je potrebné, ale ešte potrebnejšie je ich príkladom učiť, ako sa to dá a nie hovoriť o tom, ako to nejde. Preto odkaz z Tihany, že „**budovanie partnerstva je naozaj dlhodobý proces a je dôležitá úloha všetkých troch sektorov**“ sa v mojich očiach stáva tým najvýstižnejším odkazom pre nás všetkých.

S využitím správy Jána Maxiho Hronského, ktorý bol reportérom v Tihany ako regionálny expert pre program LEADER na východnom Slovensku, spracovala

Andrea Hradiská

Autorka je riaditeľka Centra prvého kontaktu Levoča a pôsobí ako regionálny expert pre program LEADER na východnom Slovensku

Audity činnosti Vidieckeho parlamentu

IV. Zasadnutie Vidieckeho parlamentu (alebo podľa najnovšieho návrhu, Fórum vidieckych iniciatív) konané v dňoch 20. – 21. októbra 2006 v Hefpe požiadalo OZ VIPA o preverenie úspešnosti Vidieckeho parlamentu dvomi auditmi. Jeden pohľadom zvonku – nezávislým pozorovateľom – a druhý na základe vnútorných dokumentov, uložených v kancelárii VIPA. Cieľom obidvoch auditov bola identifikácia úspechov a neúspechov v práci, analýza ich príčin a odporúčania opatrení pre orgány OZ VIPA.

Vnútný audit spracoval Ladislav Hudák, zakladajúci člen VIPA a člen Revíznej komisie OZ VIPA, konzultant a audítor. Autorkou vonkajšieho auditu je zakladajúca členka VIPA a konzultantka v oblasti regionálneho rozvoja Dagmar Lišková.

Na nasledujúcich stranách Vám ponúkame skrátené znenia oboch auditov úspešnosti VIPA. Ich celé znenie nájdete na internetovej stránke VIPA, v sekcii O nás v podsekcii Dokumenty.

Audit úspešnosti Vidieckeho parlamentu – pohľad zvnútra

Vnútný audit vychádzal z dokumentov nachádzajúcich sa v kancelárii VIPA. Ako kritérium úspešnosti bolo použité porovnanie požiadaviek a očakávaní, vyjadrených na zasadnutiach Fóra vidieckych iniciatív s výsledkami, ktoré vyvíjajúce sa štruktúry Vidieckeho parlamentu dosiahli v období po jednotlivých zasadnutiach:

Fórum vidieckych iniciatív v Žiline, 9. 2. 1999

Toto Fórum, na ktorom vystúpil švédsky hosť Kjell-Roger Karlsson s prednáškou o Vidieckom hnutí „Celé Švédsko musí žiť!“ orientovanom na kvalitu vidieckeho života združujúcom asi 4 000 kolektívnych členov, ktorých zástupcovia sa každé dva roky schádzajú na celoštátnom stretnutí zvanom „Vidiecky parlament“. Toto vystúpenie vzbudilo záujem účastníkov o vytvorenie podobného hnutia aj na Slovensku.

Na základe toho bol zvolený prípravný výbor v zložení: Peter Bronček, Jana Džomeková, Ľubica Džuganová, Mária Fáziková, Michaela Galvánková, Ladislav Hudák, Iveta Kavčáková, Vlasta Körnerová, Dagmar Lišková, Jana Mečiarová, Ján Roháč, Mária Strížová, Jaroslav Tešliar, Jozef Tichý, Jela Tvrdoňová a František Zálešák.

Prípravný výbor vypracoval základné dokumenty VIPA, návrh na vytvorenie Komunikačných centier v mikroregiónoch, propagačné

materiály o VIPA pre verejnosť, zabezpečil účasť na švédskom Vidieckom parlamente, zorganizoval verejnú súťaž na logo VIPA. Neskôr sa Prípravný výbor pretransformoval na Občianske združenie, aby mal legálnu možnosť účasti v projektoch, najmä v „Pilotnom projekte pre rozvoj vidieka“ podporenom z prostriedkov PHARE Special Preparatory Program (SPP) – prioritá B. No a samozrejme splnil svoj hlavný účel – prípravu a uskutočnenie prvého, zakladajúceho zasadnutia VIPA v Levoči, v októbri 2000.

K pozitívnym výsledkom tohto obdobia patrí vznik kolektívu dobrovoľníkov, ktorý s vysokým nasadením splnil všetky úlohy, uložené žilinským Fórum, pričom sponzoroval svoju činnosť aj cestovanie.

Ak by sme hľadali nejaké negatíva, možno mal Prípravný výbor venovať viac pozornosti zrozumiteľnejšej terminológii. Dodnes majú aj priaznivci VIPA nejasnosti v rozlišovaní medzi pojmami ako sú Zasadnutia VIPA, platforma, fórum, OZ VIPA, členská schôdza, výročná členská schôdza. V základných dokumentoch sa mohol viac zdôrazniť princíp spojenectva s organizáciami pôsobiacimi na vidieku, najmä so ZMOSom. Väčší dôraz by si boli zaslúžili nástroje pre efektívnosť práce ako manažérske techniky, princípy tímovej spolupráce, účinná komunikácia a získavanie členov.

Fórum vidieckych iniciatív v Levoči, v dňoch 12. a 13. októbra 2000

Levočské Fórum bolo vlastne prvým – zakladajúcim Zasadnutím Vidieckeho parlamentu konanom v slávnostnom ovzduší za účasti zahraničných hostí zo Švédska a Maďarska, oficiálnych zástupcov MP SR a MVR SR, Agentúry pre rozvoj vidieka Nitra, Sociologického ústavu SAV Bratislava a Sekcie obcí ZMOS.

V štyroch pracovných skupinách – krajina, politika, ekonomika a ľudia – sa pripravili závery zasadnutia, ktoré sa stali podkladom pre Program a akčný plán výkonnej zložky VIPA, ktorou bolo v tom čase 31-členné Predsedníctvo, koordinované hovorkyňou Vlastou Körnerovou z A-projekt, Liptovský Hrádok. Zakrátko sa zistila potreba existencie formalizovanej výkonnej inštitúcie a začalo sa pracovať na pretransformovaní OZ Prípravný výbor Vidieckeho parlamentu na OZ Vidiecky parlament.

Akčný plán Predsedníctva zahrnul všetkých 13 priorít zo záverov zasadnutia. Pre každú prioritu sa vytvoril výbor, na čele ktorého bol garant priority. Ďalej plán obsahoval úlohy zahrnané na sformulovanie vízie a základných dokumentov VIPA, vytvorenie OZ VIPA a jeho kancelárie v L. Hrádku, opatrenia na medializáciu VIPA, stanovenie zásad pre činnosť Komunikačných centier, prípravu prvých Dní vidieka v NR SR. Do plánu bola zaradená náročná príprava a realizácia Projektu „Pilot Project for Rural Development – Priority B“, v rámci programu PHARE SPP (Special Preparatory Programme for Structural Funds).

V roku 2002 sa do plánu zaradilo ešte zriadenie Regionálnych štruktúr VIPA vo všetkých 8 krajoch, posilňovanie a rozširovanie siete KC VIPA, efektívne fungovanie kancelárie, predsedníctva a výborov, zabezpečenie aktívnej účasti VIPA v medzinárodných sieťach, účinný fundraising a financovanie vidieckych iniciatív.

Väčšina plánovaných úloh bola splnená. Vznik VIPA znamenal vytvorenie funkčnej organizácie, ktorá už v prvých rokoch dosiahla nečakané a výrazné úspechy, najmä rast popularity VIPA (stretnutia s premiérom, predsedom NRSR, predsedami politických strán, predsta-

vitelmi ministerstiev (najmä MP SR, MVaRR a MH SR), ďalej zastúpenie v správnej rade Fondu rozvoja vidieka, Monitorovacou výbore FRV a v Monitorovacou výbore SAPARD), vyškolenie 30 facilitátorov a zriadenie 30 Komunikačných centier Vidieckeho parlamentu, prípravu internetovej stránky, organizovanie stretnutí s organizáciami pôsobiacimi na vidieku, zvýšenie účasti VIPA v medzinárodných sieťach (členstvo v PREPARE, 6 zahraničných študijných ciest – Rakúsko, Írsko, Švédsko, Brusel, Litva, Estónsko – a 2 medzinárodné fóra v Maďarsku a Švédsku).

Predsedníctvo bolo vytvorené najmä z motivovaných dobrovoľníkov, ktorí jasne deklarovali svoje možnosti a záväzky k svojmu pôsobeniu. Tým sa vytvorila značná pracovná dobrovoľnícka kapacita. Spolupráca s A-projektom, Liptovský Hrádok, podporila VIPA nielen profesionálnymi kompetenciami ale aj finančnými prostriedkami. Realizácia „Pilotného projektu pre rozvoj vidieka“ (PHARE Special Preparatory Program – prioritá B) výrazne prispela k zvýšeniu vzdelanostnej úrovne pracovníkov lokálnych štruktúr siete VIPA.

Napriek mimoriadnej úspešnosti tohto obdobia vyskytlo sa aj niekoľko neúspechov:

- Hoci sa pre realizáciu 13 priorít vytvorilo 13 výborov, nie všetky priority sa splnili, pre nečinnosť niektorých výborov, čo viedlo k sklamaniu najmä tých účastníkov, ktorí ich navrhli, alebo ktorí ich realizáciu očakávali.
- Komunikáciou so ZMOSom sa nám nepodarilo rozptýliť ich obavy z konkurencie.
- V efektívnosti práce Predsedníctva sa ukázali značné rezervy hlavne v oblasti manažmentu a fundraisingu.
- Rozhodnutím o znížení počtu členov predsedníctva došlo k zníženiu pracovnej

kapacity a výkonnosti. Zapájanie rado- vých členov do výborov, či pracovných skupín sa nedarilo. Podcenením vnútorného vzdelávania členov predsedníctva a výborov došlo ku kvalitatívnej stagnácii.

- Na vytvorenie regionálnych pobočiek VIPA neboli peniaze a ako samostatný právny subjekt vznikol v tomto období len jeden Regionálny vidiecky parlament – v Banskobystrickom kraji (BB VIPA).

Fórum vidieckych iniciatív v obci Be- lá-Dulice, 18. a 19. októbra 2002

Aj na tomto zasadnutí Závery vznikali v rovnakých pracovných skupinách ako v Levoči: politika, ľudia, ekonomika, a krajina. Niektoré z týchto záverov boli priamo formulované ako odkazy Predsedníctvu OZ VIPA:

- podieľať sa na spracovaní vízie Slovenska,
- monitorovať napĺňanie Programového vyhlásenia vlády a jej uznesení,
- vydávať odborné hodnotiace správy k činnostiam štátu, dotýkajúcim sa vidieka,
- kontrolovať využívanie štrukturálnych fondov a iných finančných nástrojov pre vidiek, presadzovať národný program LEADER,
- komunikovať s vládou, MP, MVRR a MŽP SR na riešení problémov vidieka,
- zabezpečiť účasť VIPA v rozhodovacom procese a ovplyvňovať tvorbu legislatívy a dodržiavanie zákonov,
- presadzovať finančné prostriedky na facilitátorov KC, na podporu mikroregiónov, na výkonné štruktúry VIPA, na vzdelávanie komunálnych politikov, na mimoškolskú výchovu na vidieku,
- PREBUDIŤ ĽUDÍ NA VIDIEKU K AKTIVITÁM, smerujúcim k prevzatíu zodpovednosti za rozvoj vlastných území,
- PRIPRAVIŤ STRATÉGIU ROZVOJA VIPA, ako partnerského, zjednocujúceho

a neagresívneho subjektu s efektívnou štruktúrou a aktivitou,

- Členská schôdza OZ VIPA 5. 3. 2003 v Liptovskom Hrádku však konštatovala, že z množstva podnetov z Fóra v Belej-Duliciach do Plánu činnosti a rozpočtu na rok 2003 možno zaradiť len časť, podľa „finančných možností OZ“. Podobne aj členská schôdza 4. 3. 2004 v Trenčíne sa pokúšala o dosiahnutie rovnováhy, no, žiaľ, nie smerom k zvýšeniu kapacít, ale smerom k zníženiu počtu a náročnosti úloh.

Aj po takomto obmedzení sa dosiahli významné pozitívne výsledky. OZ VIPA sa podarilo:

- posilniť OZ VIPA ako inštitúciu,
- sformulovať požiadavky VIPA na jednotlivé ministerstvá,
- zabezpečiť účasť zástupcov VIPA v rôznych výboroch vlády a NR SR,
- dosiahnuť prijatie zástupcov VIPA v poslaneckých kluboch SMK, HZDS a KSS, na rokovaní výboru NR SR pre ŽP, v úradoch samosprávnych krajov,
- zmapovať kapacity mikroregiónov vo všetkých krajoch,
- usporiadať medzinárodné stretnutie siete „PREPARE“
- zlepšiť komunikáciu a propagáciu: inovovaním web stránky, spoluprácou s VOKA na vydávaní časopisu „Náš vidiek“, seminármi, putovnou výstavou,
- presadiť niektoré záujmy vidieka:
// Zachovanie opatrenia pre renováciu a obnovu obcí v OP ZI,
// Urýchlenie fiškálnej decentralizácie,
- zapojiť sa do programu HESO, zameraného na monitorovanie programu vlády,
- začať s budovaním kapacít pre program „LEADER“ v rámci TP SAPARD v jedenástich MR a

- dosiahnuť dobrú východiskovú situáciu pre budúce vyjednávania

Pribudli však ďalšie negatívne výsledky:

- Predsedníctvo dopustilo, aby sa niektoré zo záverov prijatých na zasadnutí Fóra v Belej-Duliciach nedostali do akčných plánov OZ VIPA.
- Nepodarilo sa presadiť vypracovanie vízie Slovenska.
- Kontrola využívania finančných nástrojov pre vidiek sa nevykonávala pre nedostatok kapacít.
- Predsedníctvo si neuvedomilo potrebu moderných manažérskych metód a zanedbalo odborné i manažérske vzdelávanie pre riadenie siete VIPA.
- V ovplyvňovaní tvorby legislatívy v NR SR sa nedosiahli žiadne konkrétne výsledky.
- Najzávažnejším neúspechom je, že sme nedokázali zamedziť odloženie programu LEADER o jedno plánovacie obdobie.
- Nedostatok odborníkov a kapacít zabránil riešiť otázky vzdelávania a výchovy.
- Neuspeli sme v získavaní partnerov a nových členov.
- Nepodarilo sa nám vytvoriť Regionálne VIPA vo všetkých krajoch a aj tie existujúce (BB, NR, PO, TN, ZA) nedokázali plniť úlohy v podpore mikroregiónov a budovaní KC, príprave vidieka pre fondy EÚ, v ovplyvňovaní regionálnej legislatívy VÚC.
- Nepodarilo sa vybudovať profesionálnu organizáciu pre tvorbu odborných stanovísk.
- Nepodarilo sa profesionalizovať výkonné štruktúry VIPA a zvýšiť vyjednávaciu silu VIPA.
- Zmeny v stanovách a organizačnom poriadku neprispeli rastu výkonnosti VIPA.

Správa predložená Zasadnutiu Fóra v Hovkoviach mala k týmto nedostatkom jediný komentár: „HLAVNÝ DÔVOD – NEDOSTATOK ZDROJOV, NEDOSTATOK KAPACÍT“. Podrobnejšia analýza však ukazuje, že spomínaný nedostatok zdrojov bol z veľkej časti spôsobený subjektívnymi príčinami, najmä:

- Fundraisingu sa venuje málo ľudí s nedostatčnou intenzitou.
- VIPA nemá vyjednávaciu silu na získanie prostriedkov od štátu a iných subjektov.
- Urobili sa rozhodnutia, ktoré znížili kapacitu dobrovoľníckej práce (zníženie počtu členov predsedníctva).
- Produktivitu práce znížil posun hodnôt pri zmene volebného systému členov predsedníctva VIPA (dôležitejšie je zastúpenie každej komory ako kvalita kandidáta).
- Volebný systém prináša zvýšenie fluktuácie v predsedníctve.
- Nedostatok manažérskych zručností oslabil využívanie zdrojov, kvalitu rozhodnutí, využívanie motivačných nástrojov, vyváženosť plánov s kapacitami, využívanie vzťahov s partnermi ap.,
- Podcenilo sa budovanie autority, založenej na dobrom mene, morálke, odbornosti, vedomostiach, jednote ap.

Fórum vidieckych iniciatív v obci Hovkove, 15. a 16. októbra 2004

Závery tretieho zasadnutia VIPA vznikli v 4 pracovných skupinách:

- Skupina **Nástroje a zdroje pre vidiek** – požadovala presadzovať na všetkých úrovniach opatrenia vo forme podpory zhora.
 - Skupina **Ľudia a podporné inštitúcie** – požadovala podporovať vzdelávanie aktérov vidieckeho rozvoja priamo v teréne.
 - Skupina **Európska politika vidieka** – požadovala presadzovať legislatívne uznanie MR za užívateľov štrukturálnej a štátnej pomoci k využívaniu miestnych zdrojov.
 - Skupina **Vidiecky parlament** – požadovala posilniť regionálne štruktúry VIPA a ich spoluprácu s organizáciami pôsobiacimi na vidieku.
- Podľa správ pre ČS r. 2004 v Detve a 2005 v Nitre v plnení týchto požiadaviek boli dosiahnuté významné úspechy:
- VIPA sa stal pevnou súčasťou európskej vidieckej siete (členstvo v PREPARE, ERA a priame kontakty na pracovníkov DG Agri aj DG Regio)
 - Uskutočnilo sa 1. pracovné stretnutie zástupcov krajín V4 a dohodla sa konkrétna spolupráca.
 - Úspešnou realizáciou projektu TP SAPARD sa zvýšila odborná i kapacitná pripravenosť mikroregiónov k plánovaniu a realizácii programu LEADER. Súčasne bolo vyškolených 11 expertov a 11 miestnych manažérov pre tento program.
 - Prostredníctvom stretnutí na úrovni R-VIPA bola zmapovaná situácia v jednotlivých mikroregiónoch.
 - Uskutočnili sa rokovania so strešnými organizáciami pôsobiacimi na vidieku, zamerané na hľadanie spoločných stanovísk smerom k vláde a na posilňovanie hlasu vidieka.
 - Uskutočnili sa aj významné propagačné aktivity (3. ročník Dní vidieka v NR SR, Výstava „Európsky vidiecky dvor“, prezentácia činnosti jednotlivých R-VIPA v regionálnych televíziách a v rozhlasovom vysielaní Rádia Regina, inovácia internetovej stránky VIPA, a časopis Náš vidiek (spoločný s VOKA).

- Získaný bol grant OSF pre projekt „Verejná diskusia k novej vidieckej politike SR“
- V oblasti prípravy ľudských zdrojov a kapacít bolo vyškolených 72 miestnych manažérov v rámci projektu VIPA „Vzdelávanie komunálnych facilitátorov“.
- Účasť na zasadnutí v Hokovciach poukázala na stúpajúcu vážnosť VIPA.

Žiaľ, ostali aj nenaplnené požiadavky:

- Doteraz sa nám nepodarilo presvedčiť vládu a ani parlament o potrebe legislatívneho zadefinovania vidieka, vytvorenia ústredného orgánu pre vidiek a vytvorenia štatistickej kategórie vidiek.
- Nie sú vytvorené národné nástroje podpory typu LEADER.
- VIPA zatiaľ nie je oprávneným subjektom pre pripomienkovanie legislatívy.
- K návrhom VIPA o spolupráci s MP SR a MVR SR uvedené rezorty nezaujali žiadne oficiálne stanovisko.
- Do SOP PRV a OP ZI sa nám nepodarilo presadiť zdroje pre realizáciu rozvojových stratégií mikroregiónov a pre posilnenie Programu obnovy dediny.
- VIPA presadil podporu vidieckych manažérov do pripravovaného uznesenia vlády, ktoré však ešte nebolo vládou schválené.
- Z cca 220 jestvujúcich mikroregiónov zatiaľ len 82 sú členmi VIPA.
- Hoci prvý R-VIPA vznikol 23.1.2002, ani dnes, na konci roku 2006, teda po 4 rokoch, nie je vytvorený R-VIPA v každom kraji.
- Najaktívnejšou regionálnou štruktúrou je OZ BB VIPA, ostatné R-VIPA si veľmi pomaly formujú svoj program i členskú základňu.
- Práce sa na krajských plánoch rozvoja vidieka v partnerstve so samosprávnym krajom sa mimo VIPA-ZA ešte nezahájili.

- Sila nášho hlasu zatiaľ nestačila ani na dosiahnutie jedinej zmeny štátneho rozpočtu.
- Napriek formálnej účasti členov VIPA v rôznych komisiách a pracovných skupinách sa málo berú do úvahy doterajšie skúsenosti a získaná prax VIPA.
- Ukázali sa rezervy v budovaní imidžu (kvalita vystúpení, organizácia priebehu podujatí, pôsobivosť expozícií, využívanie IKT).

Fórum vidieckych iniciatív v Heľpe 20. a 21. októbra 2006

Požiadavky zasadnutia sa formulovali v troch pracovných skupinách:

- Miestna samospráva
- Vidiecki podnikatelia
- Mimovládne neziskové organizácie

Závery z týchto pracovných skupín boli schválené plénom zasadnutia, do Akčných plánov OZ VIPA, ani R-VIPA sa zatiaľ nedostali vzhľadom na neradostný vývoj po zasadnutí v Heľpe:

- a) Od Zasadnutia v Heľpe sa nepodarilo Predsedníctvu stretnúť v uznášaniaschopnom počte.
- b) Niektorí členovia predsedníctva sa nezúčastňujú ani e-mailovej diskusie v rámci internetovej konferencie, nepripomienkujú vytvárané dokumenty ani inak sa nezapájajú do aktivít Združenia.
- c) Nové Regionálne VIPA nepribúdajú a predsedníctvu sa nepodarilo ani ich suplovanie inými regionálnymi štruktúrami.
- d) Nedarí sa ziskávať mikroregióny za kolektívnych členov VIPA.
- e) Objavili sa signály o klesajúcom vplyve VIPA v regiónoch a niektoré nelichotivé vyjadrenia centrálnych orgánov o význame VIPA.

Odporúčania vnútorného auditu

Záver auditu konštatoval nutnosť udržať všetky silné stránky VIPA a stanoviť opatrenia na odstránenie nedostatkov. Má formu odporúčaní, vhodných ako podklad pre diskusiu o vhodných opatreniach, rozčlenených podľa príčin zistených neúspechov.

Odporúčania k zlepšeniu stratégie OZ VIPA

- a) Nepripustiť, aby sa niektorá požiadavka Fóra vidieckych iniciatív vypustila z Akčného plánu OZ VIPA napr.: pre nedostatok kapacít. Spôsobiloby to sklamanie očakávaní a tým morálne škody a možno aj stratu dobrého mena.
- b) Pre každú úlohu plánu stanoviť stratégiu jej plnenia. Či sa bude realizovať advokáciou, rokováním, nátlakom, petíciou či poradenstvom, sólovou akciou alebo v kooperácii ap.
- c) Väčšinu úloh zabezpečovať v kooperácii s vidieckymi asociáciami, agentúrami, podnikmi, samosprávami a p.
- d) Stanovy a organizačný poriadok upraviť tak, aby prispievali k výkonnosti VIPA a k realizácii prijatých odporúčaní.

Odporúčania k zabezpečeniu kapacít

- a) Základnou povinnosťou OZ VIPA by malo byť zabezpečenie dostatku kapacít pre plánované aktivity.
- b) Optimálnym riešením zabezpečenia kapacít je hľadanie možnosti spolupráce s organizáciami, ktoré majú danú problematiku vo svojom poslaní. Takéto organizácie treba zapojiť formou spojeneckých zmlúv alebo kolektívneho členstva.
- c) Dobrovoľnícku pracovnú kapacitu zvyšovať
 - zvyšovaním počtu členov predsedníctva a jeho komisií,
 - zmenou prístupu k diskusiám na Fóre

vidieckych iniciatív – hľadať nielen problémy, ale aj ich riešiteľov,

- delegovaním každej úlohy na kolektívneho člena VIPA, ktorý má na to možnosti a schopnosti,
 - lobovaním za účasť štátnych alebo samosprávnych orgánov na realizácii úloh,
 - využitím komerčných dodávateľov, kde nepostačujú vlastné sily,
 - orientovaním výborov, riešiacich jednotlivé priority na spoluprácu s vhodnými partnermi.
- d) Kapacitu zvyšovať aj rastom produktivity práce Predsedníctva pomocou:
 - účinnej motivácie,
 - racionalizáciou systému volieb do Predsedníctva,
 - efektívnym manažmentom s podporou tréningu funkcionárov OZ,
 - využívaním synergie v kooperácii s prirodzenými spojencami,
 - skvalitňovaním vnútornej legislatívy (Stanovy, OP), aby prispievala k zvyšovaniu výkonnosti.
 - e) Zamedziť plytvaniu kapacitou na aktivity, ktoré nepatria k prioritám.

Odporúčania k zabezpečeniu prostriedkov

- a) Poskytovaním kvalitnejších a potrebnjších služieb svojim členom (členským organizáciám) získavať nárok na vyššie členské príspevky.
- b) Rozširovať členskú základňu.
- c) Zriaďiť fundraisingový výbor, orientovaný na využívanie možných zdrojov:
 - grantové programy a predkladať projekty,
 - poradenstvo a iné odborné práce,
 - využívanie aktív Združenia,
 - lobovanie za pridelenie verejných prostriedkov na realizáciu aktivít.

- d) Riadiť fundraising tak, aby finančné zdroje postačovali nielen na fungovanie predsedníctva, výborov a kancelárie OZ VIPA, ale aj pre

- regionálne a lokálne štruktúry a
- na nahradzovanie prípadného nedostatku kapacít platenými službami

Odporúčania pre zlepšenie manažmentu

- a) Uplatniť moderné manažérske metódy hlavne
- na optimalizáciu využívania zdrojov a
 - na motiváciu dobrovoľných pracovníkov.
- b) Zabezpečiť kvalitné odborné vzdelávanie a manažérsky tréning pre všetky úrovne riadenia siete VIPA.

Odporúčania pre rozširovanie pôsobenia VIPA v regionálnej politike.

- a) Čím skôr dobudovať regionálne štruktúry VIPA vo všetkých krajoch, aby postupne začali vykonávať servisné činnosti na podporu kapacít mikroregiónov.
- b) Zabezpečiť transparentné a právne podložené vzťahy s R – VIPA na základe zmlúv o spolupráci, vrátane spôsobu komunikácie a vzájomnej pomoci.
- c) V regiónoch, kde zatiaľ nie sú R-VIPA, vytvárať vlastné náhradné regionálne štruktúry, odborne pripravené a primerane výkonné.
- d) Prácu Rady regiónov orientovať na vyhľadávanie rezerv v činnosti R-VIPA, porovnávanie ich výkonnosti a účinné opatrenia pre ich skvalitnenie. Právne doriešiť vzťah medzi OZ VIPA a Radou regiónov, vrátane rozdelenia kompetencií.

Odporúčania pre posilňovanie vplyvu VIPA na národnej úrovni.

- a) Získavať za kolektívnych členov organizácie, ktoré svojim imidžom a silnou členskou základňou podporia mandát VIPA pre vyjednávanie v záujme vidieka.
- b) Nesnažiť sa riešiť všetky problémy vlastnými silami. Využívať aj kapacity členských organizácií a partnerov na vopred dohodnutom zmluvnom základe.
- c) Uzatvárať zmluvy o spolupráci s organizáciami pôsobiacimi na vidieku, ktoré z nejakých dôvodov nemožno získať za členov VIPA.
- d) Neprestajne zvyšovať vyjednávací potenciál a vplyv na centrálné orgány, najmä odbornosťou, prístupom k medzinárodným skúsenostiam, širokou a reprezentatívnou členskou základňou a dobrým menom Združenia.
- e) Dbieť o budovanie a zlepšovanie imidžu (kvalita vystúpení, forma a rozsah prezentácie, výber, inštruktáž a nácvik prezentátorov, organizácia priebehu podujatí, pôsobivosť expozícií, správanie a asistencie usporiadateľov, vôľa v programe na vystúpenia prominentných hostí, využívanie IKT).

Spracoval: Ladislav Hudák

Vonkajší audit úspešnosti Vidieckeho parlamentu

Pri premýšľaní, ako uchopiť tento audit, rozhodla som sa oprieť o klasickú analýzu pri strategickom plánovaní a upravila ju na štyri kapitoly:

- **Naplnenie poslania**
- **Naplnenie cieľov z pohľadu platformy a občianskeho združenia VIPA**
- **Pohľad zvonku – zviditeľňovanie VIPA**
- **Pohľad dovnútra – VIPA a ne/spokojnosť členov a partnerov**, pri ktorej som vychádzala z dotazníka členov P-VIPA a osobných rozhovorov z ľuďmi okolo i mimo VIPA

a záverečnú úvahu.

A. Naplnenie poslania

Vzhľadom k tomu, že poslanie **Zvyšovanie kvality života na vidieku obhajovaním záujmov vidieka a vytvorením platformy pre komunikáciu a spoluprácu** je definované dlhodobou, možno konštatovať, že je počas prvých 7 rokov uspokojivo napĺňané. Špecifický tón a farbu poslaniu v uplynulom období dodávalo zvolené predsedníctvo, ale najmä osobnosť na čele prípravného výboru i samotného VIPA.

Z vonkajšieho pohľadu je otázne, kto vlastne naplňal poslanie: samotná platforma VIPA alebo občianske združenie Prípravný výbor VIPA – neskôr občianske združenie Vidiecky parlament, alebo obe formy? Táto nečitateľnosť je daná totožnosťou hlavy OZ VIPA a platformy VIPA?

Na druhej strane však najbližších 7 rokov, t. j. v rokoch 2007 – 2013 nevidím potrebu poslanie VIPA a OZ VIPA ako jeho výkonného orgánu nanovo formulovať, malo by už však priniesť viacero viditeľných výsledkov naplňania úvodných slov poslanca = **zvyšovanie kvality života na vidieku**.

B. Naplnenie cieľov

Ak sa pozrieme na priority formulované Prípravným výborom VIPA z Liptovského Hrádku z októbra 1999:

1. Prezentácia a obhajovanie záujmov vidieka
2. Partnerstvá a spolupráca na všetkých úrovniach
3. Informácie a komunikácia
4. Vízia dlhodobého rozvoja vidieka
5. Vzdelávanie, výchova a poradenstvo

zistíme, že sa viac-menej pretavili do cieľov zo Stanov OZ PV VIPA i Stanov OZ VIPA:

1. Získavanie, spracovávanie a šírenie informácií o vidieku a pre vidiek
 2. Výmena a šírenie skúseností a poznatkov z rozvoja vidieka
 3. Formovanie a presadzovanie spoločných záujmov
 4. Koordinácia spoločných postupov v prospech vidieka,
- ktoré sú zrejme totožné aj s cieľmi platformy Vidiecky parlament na Slovensku.

Tu však vidím problém v oboch definíciách priorít, resp. cieľov, kde pri prvej ide v bodoch 1 a 2 o ciele platformy a 3 – 5 o ciele výkonného orgánu OZ VIPA. Pri druhej definícii už je formulácia všeobímajúcejšia, s väčšou váhou na platformu VIPA = ciele 2 – 4, ale len s jedným cieľom pre výkonný orgán OZ VIPA, hoci ciele boli formulované pre Stanovy OZ VIPA. Toto sa práve stáva inštitúciám, ktoré

chcú byť neformálne, ale zároveň potrebujú vytvoriť oficiálnu organizáciu kvôli zdrojom a koordinácii konkrétnych projektov.

4C

Odporúčam predsedníctvu VIPA i OZ VIPA, aby si ujasnili budúce pozície svojich štruktúr a najmä ciele, ktoré majú skutočne jednotlivé štruktúry naplňať. Aby sa stali čitateľnejšími nielen pre pohľad zvonku, ale aj pre seba samých.

Vysoko pozitívne však musím hodnotiť samotnú realizáciu cieľov VIPA a podrobnejšie sa jej budem venovať v kapitole vonkajšieho zviditeľňovania VIPA. Jednoznačne však môžem konštatovať, že málokto z tejto platforme, resp. inštitúcie sa tak, ako VIPA podarilo nielen rozvinúť, ale aj dlhodobo udržať partnerstvá od úrovne medzinárodnej, cez vládnu, regionálnu až po miestnu. Vďaka tomu ste realizovali v odborovom ponímaní (ak porovnávam lobovanie zdola a jeho výsledky z oblasti sociálnej, vzdelávacej, environmentálnej, či mne blízkej cezhraničnej) jedno z najkvalitnejších obhajovaní záujmov vidieka, celkovú prezentáciu problémov vidieka a najmä postupne presadzovali vlastné vízie a stratégie vidieckej politiky pre Slovensko. Aj keď mnohým členom sa môže zdať, že všetko naplánované nebolo realizované – všetky partnerstvá dotiahnuté – všetky z vašich stratégií presadené, pôsobenie VIPA sa zvonku javí ako veľmi úspešné. Vaša práca pre vidiek pokračuje a mala by sa dobre strategicky premyslieť a ešte viac profesionalizovať.

C. Pohľad zvonku – zviditeľňovanie VIPA

Myslím, že právom môžete byť hrdí, ako málokto z neziskového sektoru, na vaše partnerstvo na vládnej úrovni, konkrétne na akceptáciu VIPA a účasť vašich zástupcov pri programovaní vidieckych politík, na

vašu účasť v monitorovacích výboroch pre implementáciu predvstupových, neskôr štrukturálnych fondov a v ďalších odborných komisiách.

Napríklad slovenským euroregionálnym združeniam sa to do roku 2006 nepodarilo vôbec a až po dvojročnom naliehaní na MVRR SR sa Fóru euroregionálnych združení Slovenska podarilo presadiť účasť zástupcov v Task force pri zostavovaní operačných programov cezhraničnej spolupráce na roky 2007 – 2013 pre jednotlivé hranice.

Veľký podiel na partnerstve VIPA s vládou a úspešný lobing za potreby vidieka má svojím vizuálnym i chuťovým rozmerom pravidelná realizácia **Dní vidieka v Národnej rade Slovenskej republiky**. Zároveň je to skvelý spôsob širšej medializácie. K ďalšiemu zviditeľňovaniu VIPA, jeho váhe i dobrému menu prispievajú na tretí sektor pomerne časté **vyhlásenia** v regionálnych a celoslovenských médiách a **tlačové konferencie**.

Pre mňa i mnohých ďalších neoceniteľným zdrojom informácií bol, je a dúfam, že i zostane pravidelný nepravidelník **Hovorme o vidieku** – dnes **Náš vidiek**. Prostredníctvom tohto bulletinu môžem zostať spojená s dianím vo VIPA v celom jeho rozsahu – od európskeho až po miestny. Svojím obsahom je pre mňa zdrojom informácií a inšpirácie aj pre moju prácu so slovenskými a českými vidieckymi lídrami v Euroregióne Bílé-Biele Karpaty a verím, že nielen pre mňa. Práve prostredníctvom Nášho vidieka som sa veľa dozvedela o vašej rozsiahlej medzinárodnej spolupráci, účasti na medzinárodných pracovných fórach o vidieku a pre vidiek, členstve v sieti PREPARE, ERA, aktivitách v rámci V4. V tomto smere bol vykonaný obrovský kus práce v integrácii slovenského vidieka do Európy, vo zviditeľňovaní VIPA a budovaní dobrého mena VIPA v Európe.

Neodmysliteľným zdrojom informácií je aj **webstránka VIPA**, ktorá má zaujímavú štruktúru, ale zrejme momentálne nemáte nikoho, kto by ju doplňal. Posledná správa na titulnej strane je zo septembra. V sľubne znejúcim „obhajoba záujmov“ ma okrem dvoch závažných materiálov prekvapili prázdne týždňové formuláre. Rovnako pri aktuálnom vzdelávaní – aspoň či sa niečo pripravuje – som nič nenašla. Na druhej strane ma zaujali stránky regionálnych VIPA, čím sa dostávam k regionálnemu a lokálnemu zviditeľňovaniu VIPA.

Projektom vytvorenia 30 lokálnych komunikačných centier (KC) a vyškolenia 30 miestnych facilitátorov z roku 2001, si vytvorila VIPA sieť lokálnych partnerov pre svoje pôsobenie v území Slovenska. V roku 2002 bola sieť rozšírená o 3 KC a vyškolенých ďalších 18 facilitátorov. K 31. 12. 2006 bolo v sieti KC VIPA 55 kontaktných informačných centier na vidieku – z pôvodných 33 KC VIPA však len malá časť. *Vytvársa tu otázka ich dlhodobej udržateľnosti a ďalšieho profesionálneho rastu v náročných podmienkach implementácie LEADERu a ďalších štrukturálnych zdrojov v nasledujúcich 7 rokoch.*

Trvaloudržateľnejšie a veľmi dôležité zázemie na presadzovanie záujmov vidieka v regiónoch začala mať VIPA prostredníctvom siete regionálnych VIPA, a to nielen s dosahom na dlhodobé plánovanie rozvoja vidieka, na systematickejšiu implementáciu štrukturálnych zdrojov a kontrolu ich použitia, ale aj na ich samostatné finančné zabezpečenie. V tom, že R-VIPA nie sú ešte konštituované vo všetkých krajoch, problém nevidím – je to otázka dozretia situácie na VÚC a pochopenia potreby vytvárania vonkajších nástrojov. *Do budúcnosti vidím skôr problém pri R-VIPA v stanovení a naplňaní štandardov kvality, aby sa nestratilo dobré meno VIPA ako celku. To*

signalizuje pre OZ VIPA nutnosť systematického vzdelávania regionálnych pracovníkov, dohodnutý vzájomný servis služieb a pravidelný interval komunikácie.

D. Pohľad dovnútra – profesionalizácia VIPA a ne/spokojnosť členov, partnerov

Tempo zmien spoločnosti od vstupu Slovenska do EU kladie vysoký nárok na profesionálny rast každého z nás po stránke informačnej, odbornej aj legislatívnej. Tlak neustálych vonkajších zmien vyvoláva vnútorné napätie v každom z nás, nieto ešte v inštitúciách, pre ktoré pracujeme profesionálne či dobrovoľne. To sa prejavilo aj v odpovediach na dotazník u zakladajúcich členov VIPA, či v osobných rozhovoroch. Po 7 rokoch práce máte nárok na únavu, občasnú netoleranciu, či na chvíľu stratiť z obzoru pri sebaapresadzovaní záujem celku. A práve preto vás možno považovať za zdravú inštitúciu, že ste sa sami rozhodli pre sebareflexiu a ozdravenie. Len stručne sa zmienim, s čím ste vo VIPA spokojní i nespokojní:

Pozitívne hodnotíte:

- európske partnerstvá a dobré meno VIPA v rámci EÚ,
- šírenie informácií o LEADERi a pláne rozvoja vidieka, upozorňovanie na problémy vidieka,
- udržanie tradície zasadnutí VIPA,
- Dni vidieka v NR SR,
- partnerstvá na všetkých úrovniach.

Za negatívne považujete:

- nenaplnilo sa poslanie VIPA v tom, že stále nezaznieva silný hlas vidieka,
- upustilo sa od pôvodných hodnotových systémov,
- kvalitu partnerstiev VIPA,
- reprezentácia upadá do osobných sporov, vzájomnej nedôvery a konkurenčného boja,

- predsedníctvo nefunguje ako by malo, nie je uznášaniaschopné počas stretnutí,
- nefunguje odborná diskusia na elektronick kej konferencií,
- neschopnosť vyprodukovať spoločné stanoviská,
- kvalitu vysielaného signálu navonok a dovnútra,
- OZ VIPA nefunguje ako nástroj platformy, neosvedčilo sa,
- nedoriešený organizačný poriadok OZ VIPA, ľudia sú volení na základe diskutabilného volebného poriadku bez programového vyhlásenia a často aj v neprítomnosti,
- chyba povzbudzovanie, komunikácia a spolupráca lokálnych vidieckych iniciatív.

Odporúčate:

- značka VIPA je stále niečo, za čo sa oplatí bojovať,
- znovu formulovať poslanie, ciele, organizačné pravidlá a strategický plán,
- zrušiť OZ VIPA s centrálnou kanceláriou a ponechať len R-VIPA a celoslovenskú platformu,
- vyjasniť si, či OZ VIPA chce mať vlastné regionálne štruktúry a spôsob spolupráce so samozvanými regionálnymi štruktúrami,
- prehodnotiť stanovy OZ VIPA, organizačný poriadok, pripraviť nový volebný poriadok a zvoliť nové predsedníctvo,
- vrátiť sa k pôvodným hodnotám VIPA.

Čo sa týka problémov štruktúr VIPA a ich fungovania odporúčania sú zreteľné. Vzhľadom na nespokojnosť s kultúrou vnútorných vzťahov vo VIPA, dovoľm si citovať definovanie vyznávania hodnôt a kvality vzťahov členov zo zápisu PV VIPA, Trenčín 18. 5. 1999: *otvorenosť//čestnosť// šíriť, presadzovať kultúru jednaní// motivovať k inému mysleniu//byť príkladom//vytvárať dôveru medzi nami//sú-*

činnosť, spolupráca, vzájomná pomoc//spravodlivosť//tolerancia//rôznorodosť (rozličné prístupy)// spätná väzba.

Možno by pre začiatok ozdravenia vzťahov bolo vhodné osvojiť si ako krédo členov VIPA aspoň polovicu z vymenovaných hodnôt.

Úvaha na záver

Dovoľm si ešte ako spoluzakladateľka VIPA, neskôr facilitátorka a potom už len vonkajší pozorovateľ zaoberajúci sa vidiekom cezhranične, pár osobných poznámok na záver. Považujem ďalšiu existenciu VIPA za užitočnú a nezastupiteľnú. Očakávam, že po vnútornom ozdravení formy i obsahu sa vyčistia vnútorné vzťahy. Budúcnosť VIPA je v posilňovaní už dosiahnutého dobrého mena, v jasných hodnotách, cieľoch a štruktúrach, ale najmä vo vyššej profesionalite pri výbere reprezentantov VIPA od celoslovenskej po regionálnu úroveň. Dôležitá je osobná zodpovednosť funkcionárov i členov pri dodržiavaní schválených stanov, aby sa neopakovalo to, čo som napr. zažila na výročnej členskej schôdzi VIPA TN kraja v Trenčianskych Tepliciach, kde členská schôdza mala schvaľovať bez písomných podkladov hodnotiacu správu za uplynulý rok či návrh plánu činnosti na rok nastávajúci, nehovoriac už o neexistencii správy o hospodárení a návrhu rozpočtu na nasledujúci rok vôbec. To by sa organizácii, existujúcej štvrtý rok už skutočne nemalo stať.

Nová úloha VIPA byť lídrom pre LEADER je zaväzujúca a zároveň veľkou šancou posilniť si morálny kredit i postavenie v spoločnosti. Na ceste zvyšovania profesionality, súdržnosti, želám VIPA veľa trpezlivosti a optimizmu pri skvalitňovaní vnútorných vzťahov a vonkajších partnerstiev.

Spracovala: Dagmar Liškov – FAKT

Európska cena obnovy dediny

Súťaž o Európsku cenu obnovy dediny vyhlasuje každé 2 roky Európske pracovné spoločenstvo pre rozvoj vidieka a obnovu dediny so sídlom vo Viedni. Cieľom súťaže je priniesť a prezentovať vynikajúce a príkladné aktivity a iniciatívy s cieľom trvalého zlepšenia priravenosti vidieckych oblastí pre budúcnosť v zmysle Miestnej Agendy 21 a pri zohľadnení ich ekonomických a kultúrnych daností.

Tohtoročná súťaž sa niesla pod mottom „Zmena ako príležitosť“ a spomedzi 30 súťažiacich obcí zvíťazila holandská obec Koudum. Hostiteľom viac ako 900 zástupcov 30 európskych krajín a regiónov, ktorých reprezentanti súťažili v 9. ročníku súťaže o Európsku cenu obnovy dediny, sa stala bývalá východonemecká obec Ummendorf, ktorá vyhrala v tejto súťaži pred 2 rokmi.

Aj Slovensko malo v tejto súťaži svojho reprezentanta – bola ním obec Vlachovo (okres Rožňava), ktorá zvíťazila v roku 2005 v národnej súťaži Dedina roka. V európskej súťaži Vlachovo zanechalo veľmi dobrý dojem a získalo ocenenie za to, že pozoruhodným spôsobom buduje svoj rozvoj na spojení stavebno-kultúrnych a krajinárskych kvalít a prijateľného turizmu.

Súťaž Dedina roka sa uskutoční aj v roku 2007. Pre všetkých rozhodne budú osožné skúsenosti tých, ktorí v minulých ročníkoch uspeli a ktoré chceme všetkým záujemcom o prihlásenie sa do súťaže sprostredkovať veľkou konferenciou, ktorá odštartuje propagačnú kampaň na podporu súťaže Dedina roka 2007. Konferenciu plánujú usporiadatelia súťaže uskutočniť vo februári 2007 samozrejme aj

s účasťou zahraničných partnerov v záujme priblíženia potrebných informácií pre potenciálnych adeptov.

Bližšie informácie ohľadom konferencie ako aj aktuálneho ročníka súťaže budú v dostatočnom predstihu zverejnené na web stránke Slovenskej agentúry životného prostredia www.sazp.sk, ako aj v Obecných novinách, Enviro-magazine, príp. iných tlačенých médiách.

Ing. arch. Anna Kršáková

Autorka je projektmanažérkou Programu obnovy dediny a súťaže Dedina roka

Prístup Leader – inovatívny manažment integrovaného rozvoja vidieka a jeho podpora VÚC Nitra pre vidiecke oblasti kraja

Prístup LEADER vznikol z iniciatívy Európskej komisie začiatkom deväťdesiatych rokov ako pilotný projekt pre podporu integrovaných aktivít alebo rozvojových

schém, ktoré sú programované a realizované výhradne na miestnej úrovni. Názov je vlastne skratkou, ktorá v slovenskom jazyku znamená Spojenia pre ekonomický rozvoj vidieckych komún. V roku 1992 sa otvorila prvýkrát možnosť finančne podporiť tieto aktivity formou Európskej iniciatívy LEADER I, do ktorej sa zapojilo asi dvesto miestnych akčných skupín vo vtedajších členských štátoch EÚ, prevažne veľmi úspešne. V roku 1994 nadviazala na LEADER I Európska iniciatíva LEADER II, v rámci ktorej bolo zapojených v období od 1994 do 1999 asi tisíc miestnych akčných skupín. Táto fáza programu bola hodnotená ako veľmi úspešná z pohľadu tvorby pracovných miest na vidieku, vzniku nových inovatívnych regionálnych produktov a služieb ako aj pridanej hodnoty vo vidieckych oblastiach. Pribudli skúsenosti vo vtedajších nových členských štátoch – Fínsku, Švédsku a Rakúsku.

V rámci Agendy 2000 bol LEADER II vystriedaný ďalšou Európskou iniciatívou LEADER

Plus, v ktorej bolo zapojených asi tisíc miestnych akčných skupín – prevažne pokračovateľov Iniciatívy LEADER II. Úspech projektu sa dostavil opäť, dôsledkom čoho bolo rozhodnutie EK zaradiť prístup LEADER už nie ako pilotný program a vlastnú iniciatívu ale umožniť členským štátom uplatniť ho v rámci hlavných programových dokumentov aj ako plošné riešenie využitia opatrení rozvoja vidieka.

V súčasnosti Slovenská republika ako jedna z troch nových členských krajín EÚ krajín nemôže využiť možnosť Európskej iniciatívy LEADER Plus, nakoľko sa naša vláda v roku 2003 rozhodla presunúť pripravené prostriedky do iných operačných programov. Ako náhradu za možnosť využiť prístup Leader už v tomto EÚ programovom období, sa MP SR rozhodlo využiť prostriedky technickej pomoci Programu SAPARD a podporiť budovanie kapacity pre Leader v jedenástich vidieckych územiach SR v roku 2004 - 2005. Žiaľ v Nitrianskeho kraja sa tohto projektu nezúčastnil ani jeden mikroregión. Aj z toho dôvodu sa preto poslanci Nitrianskeho samosprávneho kraja rozhodli dobehnúť zameškané a podporiť budovanie kapacity pre prístup Leader z vlastných zdrojov, čím dali ostatným VÚC veľmi pozitívny príklad do budúcnosti.

Kto zabezpečuje projekt?

Na základe výsledkov verejnej súťaže Úrad SK Nitra poveril Nitriansky vidiecky parlament metodickým vedením projektu. To znamená, že VIPA Nitra dodala základný expertný tím, zložený zo štyroch externých expertov a jedného metodického koordinátora, ktorí zabezpečujú odborne projekt v teréne vybraných mikroregiónov. Ich spolupracovníkmi sú miestni manažéri, spolu 12 občanov vybraných vidieckych území, ktorí nielenže pomáhajú projekt zabezpečovať na miestnej úrovni, ale zároveň sa učia metodiku Leader a budujú tak

vlastné – krajské odborné kapacity pre tento prístup do budúcnosti.

V ktorých územiach sa uvedené kapacity vlastne budujú?

Ide o päť vidieckych území, opäť vybraných komisiou stanovenou Úradom KSK:

- Územie troch mikroregiónov v okrese Topoľčany – Svornosť, Spoločenstvo obcí Topoľčiansko-Duchonského mikroregiónu a Západný Tríbeč
- Územie mikroregiónu Thermál v okrese Nové Zámky
- Územie mikroregiónu Via Romanum v okrese Šaľa
- Územie mikroregiónu Požitavie Širočina v okrese Zlaté Moravce
- Územie viacerých mikroregiónov rámci Regionálneho združenia ZMOS Tekov

O aké aktivity v rámci budovania kapacít v daných vidieckych územiach ide?

Je potrebné zdôrazniť, že v prvom rade ide o prípravu územia na jeho riadenie inovatívnym integrovaným spôsobom ale aj na možnosť čerpania prostriedkov z prichádzajúceho nového Programu rozvoja vidieka pre roky 2007 – 2013, hlavne v oblasti osi 4 – prístup Leader, prípadne zo zdrojov štátneho rozpočtu alebo z rozpočtu VÚC. Inovácia riadenia územia spočíva hlavne v tom, že územie – ak bude úspešným žiadateľom, bude mať možnosť rozhodovať o balíku (globálnom grante) a jeho použití pre rozvoj priorít, ktoré si samo stanoví v rozvojovom strategickom dokumente. Bude rozhodovať aj o projektoch, žiadateľoch, výberových kritériách, ale aj monitoringu plnenia stratégie a bude sledovať jej dopad na rozvoj územia. Ide teda o veľmi komplexný prístup k riadeniu územia, ktorý si musia zodpovední aktéri osvojiť – teda vlastne

vybudovať nevyhnutnú kapacitu pre implementáciu takéhoto prístupu.

Preto je potrebné v prvých fázach budovania kapacity najskôr zabezpečiť všeobecnú informáciu o prístupe, budovať uvedomenie si spoločného územia a aktívne vyhľadávať miestnych lídrov – budúcich členov **miestnej akčnej skupiny** – multisektorového partnerstva, inak nositeľa zodpovednosti a hlavného rozhodujúceho článku v rozvoji územia. V ďalšom je potrebné spolu s členmi Miestnej akčnej skupiny zostaviť rozvojovú stratégiu integrovaným spôsobom a pripraviť týchto členov na jej implementáciu. Už na prvý pohľad ide o dlhodobý a pomerne náročný proces, v ktorom zmena myslenia hrá kľúčovú pozíciu. Zmena myslenia v zmysle prevzatia plnej zodpovednosti za budúcnosť kvality života v danom vidieckom území.

Čo je miestna akčná skupina v prístupe Leader?

Veľmi jednoducho povedané – miestna akčná skupina je viacsektorové partnerstvo všetkých miestnych hráčov – zodpovedných inštitúcií ale aj jednotlivcov, ktorým záleží na rozvoji vlastného územia a majú k nemu potrebnú autoritu a prostriedky – právne, finančné, materiálne a ľudské.

Podľa noriem EÚ má ísť o skupinu, ktoré sa skladá z predstaviteľov samosprávy (nie viac ako 50% zastúpenie v rozhodujúcom orgáne miestnej akčnej skupiny – napríklad predstavenstva), miestnych podnikateľských kruhov a predstaviteľov občianskeho života (napríklad spoločenských, záujmových organizácií alebo miestnych občianskych združení).

Táto skupina sa musí pretvoriť postupne v partnerstvo, kde existuje taký stupeň dôvery, ktorý umožní dohodnúť sa skupine na rozvo-

jových prioritách ako aj na použití finančných prostriedkov a na ich mobilizácii (v prípade verejných ako aj súkromných miestnych finančných zdrojov). Toto sa nedá dosiahnuť inak než pravidelným stretávaním, spoločným zostavovaním stratégie a jej spoločnou realizáciou.

Miestna akčná skupina podľa noriem EÚ by mala spravovať územie nie menšie ako 5 000 a nie väčšie ako 150 000 obyvateľov. Väčšie mestá sú vylúčené.

Prečo VÚC Nitra pristúpila tak aktívne k budovaniu kapacity pre prístup Leader?

V rámci prípravy nových politík sa vidiecka politika ocitla v novom samostatnom postavení pomerne nezávislom od poľnohospodárskej a štrukturálnej politiky s uplatnením nových prístupov, hlavne využitia strategického prístupu na európskej úrovni – zostavenie EÚ strategickkej smernice pre rozvoj vidieka a národnej úrovni zostavenie národného strategického plánu pre rozvoj vidieka, na ktorú má následne nadväzovať samotný programový dokument.

V novom období sa stala realitou aj podpora integrovaného rozvoja vidieka, ktorá je povinná pre všetky členské štáty v podobe vloženia prístupu LEADER do hlavných programových dokumentov. Od nových členov sa pritom bude vyžadovať minimálna alokácia finančných prostriedkov pre prístup LEADER vo výške 2,5 % celkových verejných zdrojov Programu pre rozvoj vidieka, čo v slovenskom rozpočte tohto programového dokumentu bude predstavovať rádovo 1,9 mld. Sk verejných zdrojov.

Prístup LEADER sa bude realizovať podporou nasledovných opatrení:

- Realizácia miestnych rozvojových stratégií prostredníctvom prístupu LEADER a príspevok k dosiahnutiu cieľov jedného alebo niekoľkých tematických osí
- Medzi-územná a medzinárodná spolupráca medzi miestnymi akčnými skupinami
- Budovanie kapacity a fungovanie miestnych akčných skupín

Z uvedeného je jasné, že tí, ktorí budú pripravení na čerpanie zdrojov, ich získajú. Aj z tohto dôvodu ale aj s perspektívou nasmerovania podpory rozvoja vidieka v kraji Nitra v budúcnosti práve do integrovaného manažérského prístupu z vlastných zdrojov, sa samosprávny kraj veľmi múdro rozhodol nečakať na nový EÚ program rozvoja vidieka, ale sám chytiť iniciatívu do vlastných rúk.

Nech slúži za príklad ostatným.

*Jela Tvrdová,
metodická koordinátorka projektu*

Mikroregión Hornád má viac zelene

V lete minulého roku pripravilo Združenie obcí mikroregión Hornád v spolupráci s občianskymi združeniami Abovská osa a SOSNA projekt pod názvom „Budovanie zelených oddychových zón v Mikroregióne Hornád“. Miestne samosprávy v spolupráci s podnikateľmi, neziskovými organizáciami, združeniami a dobrovoľníkmi si dali za cieľ zvýšiť podiel zelene v obciach Mikroregiónu Hornád vybudovaním oddychových zón, zvýšiť návštevnosť atraktívnych miest vhodných na oddych a rekreáciu miestnymi aj cudzími turistami a prepojiť ich s jestvujúcou cyklotrasou Hornád a náučným chodníkom Horný Abov a zapojiť miestnych obyvateľov do aktivít pri zlepšovaní kvality životného prostredia v Mikroregióne Hornád.

Projekt sa realizoval od októbra 2005 do mája 2006. Jeho súčasťou bola okrem iného príprava a osadenie informačných panelov propagujúcich oddychové zóny, cyklotrasu Hornád, náučný chodník Horný Abov a zaujímavosti v širšom okolí oddychových zón a obcí. Na otázky odpovedajú spoluautori projektu Marek Šoltés, Spoločný obecny úrad Čaňa a Paulína Urđová, OZ Abovská osa.

Prečo ste sa rozhodli pripraviť takýto projekt?

Život v mikroregióne Hornád je silne ovplyvňovaný blízkym mestom. K prioritným oblastiam rozvoja mikroregiónu preto patrí aj „Zdravé životné prostredie“. Samosprávy ho chcú dosiahnuť realizáciou špeciálnych zazeleňovacích programov (protipovodňových, protiprašných) a budovaním zelených oddychových zón.

V úvode ste spomínali turizmus. Ako zazeleňovanie súvisí s rozvojom turistiky v mikroregióne?

Územie mikroregiónu disponuje veľkým prírodným, kultúrnym a historickým dedičstvom. Spomeňme aspoň archeologické náleziská európskeho významu v Nižnej Myšli, kúriu v Geči, kaštieľ v Sokoľanoch a v Skároši, kostoly a kaplnky v každej z obcí mikroregiónu. A možno pokračovať vo vymenúvaní prírodných zaujímavostí: meandre rieky Hornád, mokrade, pramene vody, vodné plochy, chránené územia. Návštevníci teraz majú nielen viac zelene, ale pribudli lavičky, ohniská, altánky, prístrešky.

Ako projekt nadväzuje na predchádzajúce aktivity?

Už sme spomínali cyklotrasu a náučný chodník. Boli vybudované v rámci projektov realizovaných občianskym združením SOSNA v partnerskej spolupráci s Mikroregiónom Hornád. Obe dva projekty boli zamerané na zviditeľnenie prírodného, kultúrneho a historického potenciálu územia s cieľom ponúknuť

TU SA SCHOVÁME PRED SILNÝM SLNKOM AJ PRED
DROBNÝM DAŽĎOM (KOKŠOV-BAKŠA)
FOTO: PAULÍNA URĐOVÁ

ZELENÉ ODDYCHOVÉ ZÓNY
MIKROREGIÓNU HORNÁD

miesto pre aktívnu rekreáciu a šport v spojení s poznávaním krajiny. Pre verejnosť je otvorené Myšľianske múzeum, pravidelne sa konajú turistické akcie, napr. Po srnčej stope, turistický pochod Z Polianky do Polianky, prechod Slanským pohorím organizovaný z Nižnej Myšle už od roku 1969. Náš projekt spája tieto atrakcie s ďalšími zaujímavými lokalitami a propaguje ich medzi verejnosťou. Spojením s obcami mikroregiónu Hegyköz v Maďarsku má aj cezhraničný rozmer.

Na čo sa teda môžu návštevníci tešiť?

Návštevníci mikroregiónu sa o jednotlivých zelených zónach dozvedia z informačných panelov. Samotný projekt pozostával z nasledovných aktivít: vytvorenie oddychovej zóny s prístreškami a ohniskami pri Štrkovni v obci

INFORMAČNÁ TABUĽKA (KOKŠOV-BAKŠA)
FOTO: PAULÍNA URDOVA

Kokšov-Bakša, vybudovanie obecného parku v Čani, dobudovanie komunitného parku výstavbou altánku v obci Ždaňa, výsadba vstupného parku v obci Valaliky – časť Buzice, výsadba zelene v parku Valaliky – Kokšovská a Zvoničná ulica, výsadba zelenej aleje pri ihrisku v obci Košická Polianka, výstavba prístrešku pri prameni na brehu jazera v obci Geča, vybudovanie parku s altánkom a fontánou v centre obce Trstená pri Hornáde, výsadba zelene pri ihrisku v obci Sokoľany, vytvorenie oddychového priestoru pri rieke Olšava v obci Vyšná Myšľa a svojim rozsahom najrozsiahlejšou aktivitou je rekonštrukcia prírodného amfiteátra – pódia s výstavbou nového prístrešku v obci Skároš.

Je to rozsiahly projekt. Ako ste vyriešili finančnú stránku?

Finančne sa na realizácii podieľajú zainteresované obce a U. S. Steel Košice, s. r. o. Ponuka spoločnosti U. S. Steel Košice, s. r. o. podporí projekt zazeleňovania vzišla ako reakcia na úspešnú partnerskú spoluprácu v oblasti environmentálnych problémov v rámci aktivít Riečnej koalície, v ktorej je táto spoločnosť pozorovateľom, a treba podotknúť, že veľmi aktívnym. Projekt s celkovým rozpočtom 1,8 mil. Sk finančne podporila U. S. Steel Košice, s. r. o. čiastkou 500 tisíc Sk. Spoločnosť poskytne mikroregiónu podporu aj v roku 2007. Ďalšie financovanie projektu zabezpečili prevažne samosprávy, miestne organizácie, podnikatelia, združenia. Vysokú hodnotu mala najmä dobrovoľnícka práca.

*Za rozhovor ďakuje
Ivan Rončák*

Oravania spoznávajú susedov

ZDRUŽENIE BABIA HORA

Eva Kurjaková

Združenie Babia hora v týchto ukončilo realizáciu projektu s názvom Rozšírenie spolupráce o nových partnerov. Projekt bol podaný do programu mikroprojektov INTERREG III A na poľsko-slovenskú hranicu, podporovaného Európskymi spoločnosťami.

Združenie Babia hora je združením ôsmich obcí mikroregiónu Babia hora. Tento oravský mikroregión sa nachádza v najsevernejšej časti Slovenska i Oravy, v Oravských Beskydách, severne od Oravskej priehrady.

Združenie Babia hora od roku 2000 spolupracuje s poľským Stowarzyszeniem Gmin babiogórskich so sídlom v Zawoji. Toto Towarzystwo sa rozprestiera v tesnom susedstve mikroregiónu Babia hora.

Ako napovedá názov projektu, cieľom projektu bolo zapojiť do vzájomných aktivít, realizovaných Združením babia hora i ďalšie obce Bielej Oravy (okresu Námestovo). Išlo najmä o rozšírenie spolupráce medzi samosprávami na oboch stranách hranice, medzi školami, učiteľmi a tiež medzi mládežou.

Zámer vytvorí základ pre ďalšiu spoluprácu sa predkladateľom projektu podarilo naplniť. Do spoločných aktivít sa zapojilo ďalších jedenásť obcí a základných škôl v okrese Námestovo. Predstavitelia samospráv sa stretávali na Slovensku i v Poľsku. Na školách oboch partnerov boli organizované školské kolá vedomostných súťaží o regióne i o regióne nášho partnera, nášho suseda. Víťazi

školských škôl sa stretli na slovenskom finále v Bobrove 1. júna 2006, kde najlepších osem detí postúpilo do slovensko-poľského finále v Poľsku.

Všetci víťazi školských kôl sa zúčastnili trojdňového zájazdu pod názvom Poznaj svoj región, na ktorom sa opäť stretli slovenské i poľské deti. Poznávali zaujímavosti a pamätihodnosti žilinského regiónu, stretli sa na spoločnom večere na Slanickej Osade, navštívili aj región nášho partnera v Poľsku. Slovenským deťom sa páčil skanzen a Etnografické múzeum v Hornej Zubrici i trvalá expozícia o Babiogorského Parku Narodowego (BPN) v Zawoji o prírode – faune i flóre Babej hory. Naši priatelia z BPN poskytli deťom zaujímavý výklad i občerstvenie.

19. augusta sa predstavitelia samospráv i mládež stretli na turistickom výstupe na Babiú horu a nakoniec v októbri na spoločnej konferencii v Bobrove.

OBČIANSKE ZDRUŽENIE ZUBOR V ZUBROHLAVE

Ing. Eva Borovjaková

OZ ZUBOR vzniklo v roku 2004. Jeho činnosť je zameraná najmä na podporu aktivít pre rozvoj cestovného ruchu, zachovanie a obnovu ľudových tradícií, remesiel, zvykov v regióne Biela Orava a rôznych iných aktivít. Členovia združenia poskytujú pomoc obciam Bielej Oravy i Hornej Oravy pri podávaní projektov do rôznych grantových schém. Najvýraznejším úspechom roka 2006 bola realizácia úspešného projektu v obci Rabča, ktorá získala finančné prostriedky na rekonštrukciu tamjšej Základnej školy na základe projektu vypracovaného OZ ZUBOR.

OZ ZUBOR bolo v roku 2006 úspešné i v programe INTEERREG III A na poľsko-slovenskú hranicu, podporovaného Európskymi spoločnosťami. Projekt s názvom Nadväzuje nové kontakty bol zameraný na nadviazanie nových, doteraz neexistujúcich kontaktov poľsko-slovenského pohraničia. Do projektu boli zapojené také skupiny obyvateľstva, ktoré dlhodobo vyvíjajú činnosť vo svojom regióne, vo svojich obciach, v prospech svojich spoluobčanov v oblasti kultúry, športu, folklóru, ľudových tradícií. Projekt bol zrkadlový a naším partnerom bol Regionalny Zespół Pieśni i tańca Gilowianka v gmine Gilowice na živiecku.

V rámci projektu bolo zorganizovaných šesť výmenných pobytov, z toho tri na Slovensku a tri v Poľsku. Do projektu sme zapojili folklórny súbor Goluska z Oravskej Polhory, známy svojou gajdošskou muzikou, súbor Rabčický heligón, členov divadelného súboru Omladina v Zubrohľave. Nezabudli sme ani na ženy a na dôchodcov, do projektu sme zapojili Jednotu dôchodcov v Zubrohľave i v Bobrove. Práve ženy z Jednoty dôchodcov v Zubrohľave sa nám stali vďačnými a neoceniteľnými pomocníkmi pri realizácii projektu. Pomáhali nielen ako účinkujúce v kultúrnom programe, ale aj pri príprave tradičných oravských jedál. Pracovníci Obecného úradu v Zubrohľave pomáhali pri príprave sály a výstavy, ozvučení sály, pán starosta prispel občerstvením.

Do projektu sme zapojili i športovcov, v rámci projektu sa odohral futbalový zápas v Gilowiciach pri príležitosti Dňa Gilowic. Uskutočnili sa i rôzne iné športové súťaže, najmä vo volejbale. Navštívili sme viaceré agroturistické zariadenia na Orave i v Poľsku. V rámci projektu sme našim novým priateľom predstavili nielen slovenský folklór, ľudové tradície ale aj kultúrne a historické pamiatky Hornej a Bielej

Oravy. Šikovnosť našich ľudí sme prezentovali na troch sprievodných akciách projektu – výstavkách. Slovenskí účastníci projektu mali krásne zážitky zo spoznávania regiónu nášho partnera.

Projekt už priniesol i iné, neplánované aktivity. Líderky Kol wiejskich kobiet z gminy Gilowice, ktoré sa zúčastnili výmenného pobytu na Slovensku v rámci nášho projektu, boli programom stretnutia nadšené a pozvali nás na Dożynki – poďakovanie za úrodu v obci Rychwald. Pre svoje členky pripravili zájazd na Oravu, pričom trvali na tom, aby sme pre ženy pripravili presne taký program, aký absolvovali v rámci projektu. Predstavili nám aj svoje tradície v gastronómii i v bibulkárstve – ozdobovaní domácností kvetmi z papiera. Slovenským ženám sa zasa veľmi zapáčila tradícia Dożyniek a rozhodli sa obnoviť túto tradíciu i v našej obci, v Zubrohľave. Prvé dożynki usporiadali bezprostredne po návšteve v Poľsku.

Prelomila sa aj jazyková bariéra. Kým pri prvých stretnutiach sa naši hostia vyjadřili, že nám rozumejú iba každé piate slovo, pri ostatných stretnutiach sme sa už pochopili bez problémov. Zubrohľavské ženy si na záverečnú konferenciu nacvičili pieseň z CD nášho partnera – súboru Gilowianka, ktorú zaspievali na záverečnej konferencii projektu, ku ktorej sa spontánne pridali aj naši priatelia. Atmosféra bola výborná a nadviazané kontakty určite budú pokračovať, o čom svedčí výmena vianočných a novoročných pozdravov. Ženy z Kola wiejskich kobiet v Rychwalde sa k nám chystajú opäť v jarných mesiacoch.

Kapustnica pre všetkých

Druhá decembrová sobota uplynulého roku bola na námestí v Handlovej už po tretkrát spojená s vôňou kapustnice. Teraz ju však nevarili podnikatelia ako po iné roky, ale viceprimátor mesta Handlová a starostovia obcí Handlovskej doliny, zástupcovia partnerov z českého mesta Vlašim a priatelia z Kaniaňky. O teplý grog a punč sa postarali handlovskí podnikatelia.

Podujatie bolo doplnené bohatým programom. Kým deti zo základných škôl v rámci mikroregiónu súťažili v zdobení stromčekov, iné zas pretekali pri rôznych stanovištiach. O zábavu sa okrem diskdžokeja postarali členovia folklórnej skupiny Hájiček, ktorej predvianočné koledy sa niesli celým mestom. Predstavila sa tiež skupina Spolku Karpatských Nemcov Grunwald. Podujatie bolo spojené so slávnostným aktom odovzdania dokumentu Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR), ktorý sme spoločne s obyvateľmi mikroregiónu v roku

2006 spracovali. Predseda Združenia obcí Handlovskej doliny a zástupca spracovateľa ho slávnostne uviedli do života šampanským. Okrem toho bolo podujatie miestom vyhlásenia výsledkov súťaže, ktorá prebiehala v rámci mikroregiónu, s cieľom zapojiť širokú verejnosť do tvorby PHSR. Víťazi si odniesli pekné ceny. Ostáva nám veriť, že jednotlivé priority, ktoré sme definovali v PHSR, sa nám postupne podarí naplniť a tak dosiahneme náš hlavný spoločný cieľ: aby sa nám v Handlovskej doline žilo lepšie. Už vieme, a dokázali nám to i práce na tvorbe PHSR, že sa pri tom môžeme spoľahnúť na širokú komunitu obyvateľov mikroregiónu. Pochopili, že to robíme aj pre nich a pomáhajú nám. Veď žijeme tu spoločne a robíme to pre seba.

Do nového roku želáme všetkým neúnavným bojovníkom o lepší život na slovenskom vidieku hlavne veľa zdravia, šťastia, lásky, porozumenia, chuti, dobrých nápadov a pracovných úspechov.

Erika Jonasová

Autorka pôsobí v Združení obcí Handlovskej doliny a o. z. REHA infoagentúra

KAPUSTNICA NA NÁMESTÍ V HANDLOVEJ
FOTO: ERIKA JONASOVÁ

VIDIECKA ORGANIZÁCIA
PRE KOMUNITNÉ AKTIVITY

Kontakt:

Nám. Š. Moyzesa 4,
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 16 91
fax: 048/415 16 93
e-mail: voka@voka.sk

**VIDIECKY
PARLAMENT
NA
SLOVENSKU**

Kontakt:

Kapitulská 13,
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 20 22,
e-mail: vipa@vipa.sk

MATERSKÉ CENTRUM V TRÁVEĽI HORE
FOTO: BRISLAVA BENOVA

BODKA ZA ČÍSLOM

POMÔŽ MI, PRIATEĽU, NAUPRY Z MOJEJ BIEDY,
REČNIŤ MÔŽEŠ POTOMI!

La Fontaine

PREZENTÁCIA OBCE VLACHOVO NA EURÓPSKEJ SŤAŽI
OBNOVY DEDINY
FOTO: ARCHIV SAŽP